

**Civilsamfundsrapport til den danske regerings første
periodiske rapport til FN's Komité for rettigheder for personer
med handicap**

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	8
Samfundsstrukturen i Danmark.....	9
Overordnede problemstillinger.....	10
Inkorporering af menneskerettigheder i national lovgivning	10
Tillægsprotokol.....	10
Artikel 1-4 samt 8-9: Generelle bestemmelser:.....	11
Artikel 1 - Formål:.....	11
PTSD:	12
Pårørende til personer med handicap:	12
Artikel 2 – Definitioner:	13
Punktskrift:	13
Artikel 4 – Generelle forpligtelser.....	14
4(1)a: Passende lovgivning.....	14
4(1)b: Vurdering af Lov om tvang i psykiatrien	14
4(1)c: Politik for alle.....	14
4(1)e: Diskrimination fra private.....	14
4(3): Inddragelse af personer med handicap og organisationer, der repræsenterer os	15
4(5): Alle dele af staten:	15
Artikel 5 samt 8-30, specifikke problemstillinger:.....	16
Artikel 5 – Lighed og ikke-diskrimination:.....	16
5(2): Forbud mod diskrimination:	16
5(3): Rimelig tilpasning.....	17
Artikel 8 – Bevidstgørelse:	17
8(1): Bevidsthed og fordomme.....	17
8(2): Kampagneinitiativer.....	18
Artikel 9 – Tilgængelighed:.....	18
9(1): Regelgrundlagets begrænsninger.....	18
9(2)g: Ingen regulering af teknologi.....	19
Artikel 10 – Retten til livet:.....	20
Artikel 11 – Risikosituationer og humanitære nødssituationer:	20
Internationalt:.....	20
Nationalt:	22
Artikel 12 – Lighed for loven:.....	22

12(1-2): Forskel på strafrette ved seksualforbrydelser	22
12(1-3): Signatur.....	23
12(1): Fratagelse af retslig handleevne gennem psykiatriloven	23
12(2-3): Tvangsbehandling.....	23
12(4): Værgemål.....	23
Artikel 13 – Adgang til retssystemet:	24
13(1): Rimelig tilpasning til lægdommere	24
13(2): Uddannelse af personer, der arbejder inden for retssystemet	24
Artikel 14 – Frihed og personlig sikkerhed:	24
14(1)b: Frihedsberøvelse grundet handicap	24
14(2): Personer dømt til psykiatrisk behandling	25
Artikel 15 – Frihed for tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf:	26
15(1): Nedværdigende medicinsk behandling.....	26
Artikel 17 – Beskyttelse af personlig integritet:	26
Kvalificerede fagpersoner.....	27
Tvangsmedicinering	27
Artikel 18 – Retten til at færdes frit og til statsborgerskab:	27
18(1): Permanent opholdstilladelse:	27
18(1): Statsborgerskabsansøgning:.....	28
18(1)b: Kvoteflygtninge	29
Artikel 19 – Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet:.....	29
19a: Af-institutionalisering.....	29
19a: Hvor og sammen med hvem man vil bo.....	30
19a: Selvvalgt bolig – tilgængelighed	30
19a: Selvvalgt bolig – handle/betalingskommune.....	31
19b: Reduktion af støtte.....	32
19b: Muligheder for tegnsprogstolkning	32
19c:Sammenhæng i støtten	32
19c Behandling	33
19c Transport.....	33
Artikel 20 – Personlig mobilitet:	34
20a: Eget valg	34
20a: Mobilitet til rådighed	34
20b: Ledsagelse	35
Artikel 21 – Ytrings- og meningsfrihed samt adgang til information:.....	35

21a: Tilgængelighed til information.....	35
21b: Begrænset tegnsprogstolkning	36
21c: Tilgængelighed til information fra private	36
21e: Tilkendegivelse af anerkendelse af tegnsprog.....	36
Artikel 22 – Respekt for privatlivet:.....	36
22(1): Ulovlig indblanding i privatliv	36
22(2): Udveksling af fortrolige oplysninger uden eget vidende.....	37
Artikel 23 – Respekt for hjemmet og familien:.....	37
23(1): Familieliv på lige fod.....	37
23(1): Søgskendeliv	37
23(1)b – 23(2): Fertilitetsbehandling og adoption.....	37
23(2): Cochlear Implant og tegnsprog	38
23(2): Forældre med udviklingshæmning og psykosociale handicap	38
23(3): Forældre uden handicap til børn med handicap.....	39
Artikel 24 – Uddannelse:.....	39
24(1) a og b og 24(2) a og b: Udvikling af selvværd og personlighed.....	39
24(2)b-e: Kvalitet i inklusion:	39
24(2)b: Ungdomsuddannelse:.....	41
24(3)a-c: Opretholde specialiseret faglighed.....	42
24(5): Videregående uddannelse	42
24(5): Livslang læring	43
24(5): Efter- og videreuddannelse	44
24(5): Dansk for voksne udlændige	44
Artikel 25 – Sundhed:.....	44
25a: Lighed i sundhed.....	45
25b: Forebyggelse og sundhed	46
25d: Øget bevidsthed gennem uddannelse af sundhedsfagligt personale	46
25e: Diskrimination ved tegning af syge-, ulykkes- og livsforsikringer.....	46
Artikel 26 – Habilitering og rehabilitering:.....	46
26(1)a: Habiliteringsbegrebet	46
26(1)a: Helhedsorienteret indsats	47
26(1)b: Deltagelse og inkludering via specialundervisning for voksne	47
26(1)b: Deltagelse og inkludering – handicapbetingede begrænsninger	48
Artikel 27 – Arbejde og beskæftigelse:	48
27(1)a: Åbent og inkluderende arbejdsmarked	48
27(1)a: Aldersdiskrimination på arbejdsmarkedet	48

27(1)d: Tilgængelighed til jobsøgning	49
27(1)e: Fremme beskæftigelsesmuligheder – tilgængelighed.....	50
Artikel 28 – Tilstrækkelig levedod og social tryghed:.....	50
28(1): Handicapbetinget diskrimination i levedoden.....	50
28(1): Minimumsalder for førtidspension	50
28(1): Medicinsk og kirurgisk behandling som forudsætning for forsørgelse:.....	51
28(2)d: Adgang til boliger	51
28(2)e: Sikring af pension	51
Artikel 29 – Deltagelse i det politiske og offentlige liv:	51
29a: Tab af stemmeret	52
29ai: Tilgængelighed til valgsteder, stemmesedler, vælgermøder og valgmaterialer.....	52
29aiii: Selvvalgt assistance til stemmeafgivelse.....	53
29b: Politisk deltagelse – tilpasning, hjælpemidler, sprog.....	53
29b: Politisk deltagelse – restriktioner	54
Artikel 30 – Deltagelse i kulturlivet, rekreative tilbud, fritidsaktiviteter og idræt:.....	54
1(b):Tilgængelighed til public service-stationen DR’s udsendelser	54
5a: Støtte til eliteidræt.....	54
5b: Tilgængelighed til idrætsfaciliteter:	55
Artikel 6-7: Specifikke bestemmelser relateret til drenge, piger og kvinder med handicap	55
Artikel 6 – Kvinder med handicap:	55
6(1): Forebyggelse af flerdobbelt diskrimination – arbejdsmarkedet	55
6(1): Kønsrelateret vold.....	56
Artikel 7 – Børn med handicap:	56
7(1-3): Lige vilkår, tarv og inddragelse.....	56
Artikel 31-32: Specifikke forpligtelser.....	57
Artikel 31 – Statistik og dataindsamling:	57
31(1): Indsamling af data:.....	57
31(2): Omsætte data til handling:	57
31(3): Tilgængelighed til data:	58
Artikel 32 – Internationalt samarbejde:.....	58
32(1)a: Inklusion i udviklingsarbejdet.....	58
Supplerende rapport afsnit: MBF Meginfelag teirra brekaðu í Føroyum	59
Det færøske samfund	59
Artikel 4 – Generelle forpligtelser.....	59
4 a og b.....	59
Artikel 5 – Lighed og ikke diskrimination	60

5 1-3	60
Artikel 9 – Tilgængelighed.....	60
9 1. a og b	60
Artikel 19 – Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet.....	60
19 a, b, c.....	60
Artikel 21 – Ytrings- og meningsfrihed samt adgang til information	61
a, b og e.....	61
Artikel 24 – Uddannelse	61
1. a, b, c, og 2. a, b, c, d, e og 3. a, b, c, og 4 -5	61
Artikel 25 – Sundhed.....	62
1. a og b.....	62
Artikel 26 – Habilitering og rehabilitering	63
1. a.....	63
Artikel 27 – Arbejde og beskæftigelse	63
1. a, b og c.....	63
Artikel 29 – Deltagelse i det politiske og offentlige liv	63
a, i	63
Artikel 30 – Deltagelse i kulturlivet, rekreative tilbud og idræt	64
stk. 1. a, b, c.	64
Artikel 33 – National gennemførelse og overvågning	65
Organisationerne bag rapporten:	66

Indledning

Hermed rapportering fra civilsamfundsorganisationerne til FN's Komité for Konventionen om rettigheder for personer med handicap (herefter Konventionen).

Nærværende rapport er blevet til i et samarbejde mellem de 32 medlemsorganisationer i Danske Handicaporganisationer, og en række organisationer, der står uden for, men som fuldt eller på delområder beskæftiger sig med problemstillinger af relevans for personer med handicap. Der er følgende organisationer: ADHD-foreningen, Astma-Allergi Danmark, Cystisk Fibrose Foreningen, Danmarks Bløderforening, Danmarks Psoriasis Forening, Dansk Blindesamfund, Dansk Epilepsiforening, Dansk Fibromyalgi-Forening, Dansk Handicap Forbund, Dansk Handicap Idræts-Forbund, Dansk Landsforening for Laryngectomerede, Danske Døves Landsforbund, Diabetesforeningen, Dokumentations- og Rådgivningscentret om Racediskrimination, Foreningen Danske Døvblinde, Gigtforeningen, Hjernesagen, Hjerneskadeforeningen, Høreforeningen, Landsforeningen af fleks- og skånejobbere, Landsforeningen Af nuværende og tidligere Psykiatribrugere, Landsforeningen Autisme, Landsforeningen LEV, Landsforeningen SIND, LungePatient.dk, MBF - Meginfelag teirra brekaðu í Føroyum, Muskelsvindfonden, Nyreforeningen, Ordblinde/Dysleksiforeningen i Danmark, Osteroporoseforeningen, Parkinsonforeningen, PTU, Sammenslutningen af Unge Med Handicap, Scleroseforeningen, Sjældne Diagnoser, Spastikerforeningen, Stammeforeningen i Danmark, Stomiforeningen COPA.

Rapporten er suppleret med en sektion vedrørende forholdene i Færøerne. Denne sektion er udarbejdet af Færøernes handicap-paraplyorganisation; Meginfelag teirra brekaðu í Føroyum. I Grønland findes ikke en tilsvarende organisation. Der er derfor ikke på rapportens fremsendelsestidspunkt nogen sektion for Grønland. Organisationerne opfordrer det grønlandske selvstyre til at støtte etableringen af en tværgående handicap-paraplyorganisation.

Rapporten er struktureret således, at vi præsenterer en problemstilling, derefter de spørgsmål og anbefalinger, som vi opfordrer komiteen til at stille eller give den danske regering i relation til problemstillingen.

Der er to omdrejningspunkter for vores generelle kritik af den danske regering.

Det ene er, at der ingen samlet plan med tidsfæstede og målbare mål er for handicappolitikken og implementeringen af den. Regeringen giver ganske vist udtryk for, at vi har en samlet handicappolitisk plan, men den er fragmenteret og Social-, Børne- og Integrationsministeriet, der er koordinerende på handicapområdet, inviterer andre ministerier til at bidrage, men Social-, Børne- og Integrationsministeriet formår ikke at sætte sig igennem og sikre, at de bidrager. Desuden sikres sammenhængen mellem bidragene ikke, og derfor bliver der en fragmentering i indsatsen, som borgere med handicap oplever som kassetænkning, mangel på sammenhæng, mangel på kvalitet og ventetid. På den måde kommer indsatsen reelt aldrig så tæt på målet: At ligestille personer med handicap med andre, som det var muligt, hvis indsatserne var tænkt og gennemført i sammenhæng og indbyrdes overensstemmelse.

Det andet er, at det danske samfund er karakteriseret ved en svag håndhævelse af lovimplementering i forhold til institutioner og myndigheder. Danmark er en stat, hvor

hovedparten af den konkrete myndighedsudøvelse er decentraliseret til kommune-niveau. Kommune-niveauet er tildelt et udstrakt selvstyre, og der er meget ringe politisk vilje på nationalt niveau til at gribe ind i dette selvstyre. Hvorfor bl.a. praksis i kommunerne i alt for mange tilfælde ikke følger lovens bogstav og til tider er langt fra lovens ånd. Dette placerer mange borgere med handicap i en meget sårbar retssikkerhedsmæssig situation. Gentagne opfordringer til skiftende regeringer om at få orden på denne problematik, har ikke båret frugt.

Samfundsstrukturen i Danmark

Det danske samfund er bygget op i tre niveauer; Stat, regioner og kommuner. Folketinget og staten står for lovgivningen og i visse tilfælde retningslinjer for opfyldelsen af lovgivningen. Desuden har staten ansvaret for videregående uddannelser og forsørgelse samt specialpædagogisk støtte i forbindelse hermed. De fem regioner står hovedsageligt for sundhedsvæsenet og får deres økonomi direkte fra staten. Kommunerne står for alle opgaver omkring ældrepleje, sociale serviceydelser, hjælpemidler, dagtilbud til børn og folkeskolen. Kommunerne udskriver skatter, men niveauet for skatteudskrivning er begrænset gennem årlige aftaler med Folketinget.

Herudover er der fire beskæftigelsesregioner, der overvåger arbejdsmarkedsudviklingen og står for indsatsen for at få mennesker tilbage på arbejdsmarkedet.

I 2007 blev dansk regeringsførelse omstruktureret. Kommunerne blev udvidet og amterne blev nedlagt. Indtil da havde amterne været ansvarlige for de mere komplicerede og sjældne behov og situationer. For at indsamle viden, understøtte rådgivningstjenester, samt dokumentere enkeltsager om personer med handicap i sårbare og komplicerede situationer, blev der oprettet en national Videns- og Specialrådgivningsorganisation kaldet VISO. Ansøgning om assistance fra VISO skal gå igennem en central henvisningsenhed. Kommunerne har det fulde ansvar for indsatser samt for opdatering og regulering heraf.

Da kommunalreformen blev igangsat, var VISO langt fra klar til at påtage sig sine opgaver. Rapporteringsorganisationerne oplever, at samarbejdet mellem den centrale henvisningsenhed, de fagfolk, der udgør VISO's leverandørnetværk, borgere og kommuner stadig ikke fungerer optimalt, hvilket hovedsageligt skyldes for meget bureaukrati i forbindelse med forretningsgangene.

Den økonomiske krise er tydelig i Danmark. Samtidig pågår en diskussion af, hvad befolkningens ændrede demografiske sammensætning betyder for muligheden for at opretholde velfærdssamfundet efter nordisk model. Den demografiske ændring er en følge af færre børnefødsler og flere borgere, der lever længere. I årlige aftaler tillader staten kun kommunerne en stærkt begrænset udgiftsudvikling. Det fører reelt til en afvikling af nogle indsatser og forringelse af andre indsatser. Personer med handicap er sårbare i den forbindelse. I den offentlige debat bliver vi fremstillet som særligt dyre og af og til krævende. I pressen fremfører politikere ofte eksempler, der skal illustrere, hvor stor en almen indsats, der kan udføres for det beløb, der anvendes til en enkelt borger med handicap.¹ Når offentlige budgetter skal udarbejdes, ses der ofte ikke på, om det ensidigt er personer med handicap, der rammes, eller vi rammes hårdere end andre borgere. På den måde er allokeringen af ressourcer langt fra den standard, som blev anbefalet fra

¹ Korsgaard, Kristine, Kristeligt Dagblad 29. juni 2010: Handicappede vil ikke kaldes "gøgeunger".

FN's side i brev af 16. maj 2012 fra formanden for FN's Komité vedrørende Konventionen om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder.²

Et eksempel er Bornholms Regionskommune, som så sig nødsaget til at spare 200.000 kr. i budgettet til folkeoplysning i 2012. I medfør af lovgivningen om folkeoplysning er der mulighed for, at kommunerne giver et særligt tilskud til deltagelse i undervisningen for personer med handicap. Formålet med det tilskud er, at personer med handicap skal kunne deltage i folkeoplysning uden at betale en merpris i forhold til andre borgere. Alligevel valgte kommunen at lægge besparelsen på handicapundervisningen. Konsekvensen er, at det alene er egenbetalingen for personer med handicap, der stiger.

Overordnede problemstillinger

Inkorporering af menneskerettigheder i national lovgivning

Danmark har en svag tradition for inkorporering af internationale menneskerettighedskonventioner i lovgivningen. Under Universal Periodic Review-proceduren, og den seneste behandling af Danmark i komitéen, der monitorerer Konventionen om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, blev den danske regering opfordret til at inkorporere internationale menneskeretsinstrumenter i dansk lovgivning.^{3 4}

En konsekvens af den svage inkorporering er, at internationale menneskeretsinstrumenter har en svagere virkning. Domstolene kan anvende de internationale menneskeretsinstrumenter, der er ratificeret af Danmark, men i praksis er de ikke tilbøjelige til at gøre det. Konsekvensen er, at dansk lovgivning i praksis står over internationale konventioner, således at borgerne risikerer at få krænket rettigheder på trods af, at konventionerne er ratificerede af det danske folketing – oftest i enighed.

Tillægsprotokol

I forbindelse med behandlingen af Danmark under Universal Periodic Review-proceduren, var der flere opfordringer om at ratificere tillægsprotokollen til Konventionen.⁵ Disse opfordringer blev dengang afvist af den danske regering. Efterfølgende har også komitéen, der monitorerer Konventionen om økonomiske, sociale- og kulturelle rettigheder anbefalet en ratifikation.⁶

² CESCR/48th/SP/MAB/SW.

³ http://www.upr-info.org/database/index.php?limit=0&f_SUR=46&f_SMR=All&order=&orderDir=ASC&orderP=true&f_Issue=All&searchReco=&resultMax=25&response=&action_type=&session=&SuRRgrp=&SuROrg=&SMRRgrp=&SMROrg=&pledges=RecoOnly

⁴ http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2FC.12%2FDNK%2FCO%2F5&Lang=en pkt. 4.

⁵ http://www.upr-info.org/database/index.php?limit=0&f_SUR=46&f_SMR=All&order=&orderDir=ASC&orderP=true&f_Issue=All&searchReco=&resultMax=25&response=&action_type=&session=&SuRRgrp=&SuROrg=&SMRRgrp=&SMROrg=&pledges=RecoOnly

⁶ http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2FC.12%2FDNK%2FCO%2F5&Lang=en Section C, 25.

I oktober 2013 har regeringen meldt ud, at den vil tage initiativ til at ratificere tillægsprotokollen til Konventionen, men der er endnu ikke kommet lovforslag.⁷

Organisationerne anbefaler:

- At den danske regering straks tager skridt til inkorporering af Konventionen og til ratifikation af Konventionens tillægsprotokol.

Artikel 1-4 samt 8-9: Generelle bestemmelser:

Artikel 1 - Formål:

Konventionens relationelle eller sociale handicapbegreb – dvs. de praktiske problemer og barrierer et handicap medfører – bør afspejles i statens praksis. Ligeledes bør staten tilkendegive, hvordan Konventionens formulering om ”langvarig funktionsnedsættelse” fortolkes, da dansk lovgivning i mange sammenhænge alene taler om en varig funktionsnedsættelse.

Organisationerne er opmærksomme på EU-domstolens afgørelse i Ring-sagen, hvor handicapbegrebet defineres langt mere vidtgående, end den danske stat gør det.⁸ Sagen bør få principielle konsekvenser for statens forståelse af handicapbegrebet, men foreløbigt har vi ikke set tegn på, at statens forståelse har bevæget sig i retning af Konventionens handicapbegreb.

Reglerne om kontanthjælp (p.t. til behandling i Folketinget i forbindelse med kontanthjælpsreform) indebærer, at personer under 30 år diagnosticeret med nogle få navngivne psykiatriske diagnoser, har mulighed for at få forhøjet kontant- eller uddannelseshjælp på niveau med kontanthjælp for personer over 30 år, jf. § 23, stk. 2,5 i Lov om aktiv socialpolitik. PTSD er ikke på listen, og jobcentrene anerkender i praksis ikke PTSD som gyldig eller relevant årsag til manglende arbejdsevne.

Regler og praksis fører til indirekte diskrimination, når bevillingen af økonomisk bistand afhænger af, om ens diagnose er opført på regeringens diagnoselister. Personer med andre handicap end dem, der er på diagnoselisterne, kan have tilsvarende vanskeligheder, men har ikke mulighed for samme støtte.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvad kriteriet er for udvælgelse af diagnoser?
- Hvad er overvejelserne over, at personer med andre diagnoser ikke har behov for samme høje takster?
- Hvad har ført til anvendelsen af diagnoser frem for funktionsevnevurdering?
- **Hvordan forstår regeringen Konventionens formulering om ”langvarig (...) funktionsnedsættelse”, når megen lovgivning omhandler varige funktionsnedsættelser?**

Organisationerne anbefaler:

⁷ Regeringen, 2013: Handicappolitisk handlingsplan – et samfund for alle.

⁸ Sagsnummer C-335/11 og C-337/11.

- Lovgivningen må ændres, så muligheden for enhver form for støtte og rimelig tilpasning beror på en helhedsorienteret og samlet faglig vurdering af de faktiske barrierer frem for af en diagnoseliste.

PTSD:

Personer ramt af langvarig eller kronisk PTSD var indtil 15. juni 2013 undtaget fra regeringens definition på personer med handicap. Dette ses i dispensationsreglerne for indfødsretsprøven. Her gjaldt det, at personer med PTSD fik afslag på ansøgning om at få forelagt deres dispensationssag for indfødsretsudvalget. Det er endnu uklart, hvorvidt de nye dispensationsregler er tilstrækkelige til, at PTSD anerkendes som handicap.

Vi er bekendt med, at der verserer sager mod Danmark både i FN's Menneskerettighedskomiteé og ved EU's Menneskerettighedsdomstol. Sagerne kan bidrage til afklaring af, hvorvidt den danske regering alene vil anerkende udvalgte personer med PTSD som berettiget til beskyttelse under Konventionen på ad hoc basis, eller om der er en generel og principiel praksisændring på vej.^{9 10}

Personer, der har været udstationeret som soldater, og får konstateret PTSD mere end et halvt år efter de er hjemvendt, har hidtil ikke kunnet få erstatning sådan som soldater med andre skader kan. Den praksis er under forandring og vidner om en spirende anerkendelse af, at PTSD kan være et handicap.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan sikres det, at underkendelse af handicap som følge af PTSD ophører?

Organisationerne anbefaler:

- Genoptagelse af de sager, hvor hjemvendte soldater ikke er blevet tilkendt erstatning, fordi der er gået mere end et halvt år fra hjemsendelsesdatoen til PTSD-symptomerne viste sig.
- Ligestilling mellem alle personer med PTSD uanset årsagen til PTSD.

Pårørende til personer med handicap:

Personer med handicap kan få dispensation fra de krav, der stilles for at få permanent opholdstilladelse. Regeringen anerkender dog ikke nærtståendes handicap som en handicapbetinget barriere for selvforsørgelse. Derfor gives der fx ikke dispensation til forældre til børn med handicap, der på grund af barnets handicap ikke kan forsørge sig selv.

Organisationerne anbefaler:

- At handicap via associering anerkendes som dispensationsgrund i forhold til opnåelse af både permanent opholdstilladelse og indfødsret.

⁹ HP mod Danmark, sagsnr. 55607/09.

¹⁰ Organisationerne fremsender yderligere materiale efter januar 2014, når regeringen har udtalt sig i sagerne i retten.

Artikel 2 – Definitioner:

Punktskrift:

Staten anerkender ikke punktskrift som et officielt skriftsprog på lige fod med dansk skriftsprog. Anerkendelsen består alene i en mindre bevilling til produktion af bøger og tidsskrifter på punktskrift.

Organisationerne anbefaler:

- At punktskrift anerkendes positivt.

Hver enkelt sektor har ansvaret for tilbud til personer med handicap. Det er overladt til sektorerne at sikre sammenhæng i indsatserne. Der er etableret et tværministerielt udvalg på embedsmandsniveau. Regeringen har netop udgivet en handicappolitisk handlingsplan, der i praksis ikke sikrer sammenhæng i indsatsen på tværs af sektorer.

Manglen på sammenhæng giver vanskeligheder for de borgere, der får ydelser fra flere sektorer. Fx fra sundhedssektoren og fra arbejdsmarkedssektoren, eller for de borgere, der skifter hovedfokus i tilværelsen, fx fra uddannelse til arbejdsmarked.

Artikel 4 – Generelle forpligtelser

4(1)a: Passende lovgivning

Organisationerne anbefaler:

- At udarbejde en sammenhængende handicappolitik og reelt at tage ansvar for, at handicappolitikken er implementeret lokalt og i overgangene mellem de forskellige sektorer.

4(1)b: Vurdering af Lov om tvang i psykiatrien

På psykiatriområdet har vi en særlov, der regulerer anvendelse af tvang i psykiatrien. Det diskuteres løbende, om denne lov er i strid med Konventionen.

Organisationerne anbefaler:

- At komitéen vurderer, hvorvidt og i hvilket omfang Lov om tvang i psykiatrien er i strid med Konventionen jævnfør Artikel 14.

4(1)c: Politik for alle

Der er generel tendens til at give individuelle særløsninger frem for at overveje retten til deltagelse og inklusion i forhold til alle politikker og ordninger for personer med handicap, uanset hvori handicapet består.

Det efterlader personer med handicap med mindre kvalificerede løsninger og en oplevelse af ikke fuldt ud at være anerkendt som personer med autonomi og ret til at træffe egne valg.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvad vil regeringen gøre for, at inklusion og deltagelse for personer med handicap er indtænkt i enhver politik og ordning?

4(1)e: Diskrimination fra private

Regeringen er forpligtet til at beskytte mod diskrimination fra personers, organisationers og private virksomheders side.

Regeringen er passiv i forhold til denne forpligtelse, idet regeringen ikke ønsker at blande sig i private virksomheders og organisationers handlinger. Bl.a. ønsker regeringen ikke at stille krav til de politiske partier om, at nye hjemmesider og selvbetjeningsløsninger er

tilgængelige for personer med kommunikative funktionsnedsættelser. Dermed udelukkes mange fra selvstændigt at orientere sig m.v. Ligeledes ønsker regeringen ikke at stille krav til banker om at leve op til et samfundsmæssigt ansvar ved også at betjene personer, der fx er udviklingshæmmede og har en beskedent privatøkonomi og behov for grundig personlig betjening i form af forklaringer og rådgivning.

Ligeledes stiller regeringen ikke krav til forsikringselskaber, der i vidt omfang ikke ønsker, at livs- og ulykkesforsikre, samt i nogle tilfælde indboforsikre, personer med handicap.

I dansk ret savnes et generelt lovbestemt forbud mod diskrimination på grund af handicap. Kun på arbejdsmarkedet er forskelsbehandling forbudt.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan vil regeringen sikre, at private virksomheder ikke diskriminerer personer med handicap?

Organisationerne anbefaler:

- At der stilles krav om digital tilgængelighed til organisationer og private virksomheder, således at der ikke foregår diskrimination.
- Indførelse af et generelt og tværsektorielt forbud mod diskrimination.

4(3): Inddragelse af personer med handicap og organisationer, der repræsenterer os

Regeringen er forpligtet til at inddrage personer med handicap og handicaporganisationerne, jævnfør Artikel 33, stk. 3.

Det sker desværre ikke altid i tilstrækkeligt omfang. Fx er Danske Døves Landsforbund blevet afvist efter at have udtrykt ønske om at mødes med de relevante myndigheder omkring myndighedernes anbefaling om at udelade tegnsprog i behandling og sprogundervisning af børn, der er opereret med Cochlear Implant.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan afgøres det, hvilke repræsentanter for personer med handicap, der er relevante i en given sammenhæng?

4(5): Alle dele af staten:

Staten understøtter, at regioner og kommuner decentraliserer deres budgetter, således at det er de enkelte kommunale eller regionale enheder, der har samtlige opgaver på eget område, både fagligt og økonomisk. Det decentrale ansvar fører til situationer, hvor de enkelte enheder anser enkelte borgere med handicap for en uforholdsmæssig stor økonomisk belastning, der dermed har meget svært ved at opnå rimelig tilpasning.

Efter rapporteringsorganisationernes opfattelse kan en byrde aldrig anses for uforholdsmæssig stor for det offentlige, dvs. staten, region eller kommune, da ressourcerne her, uanset, at byrden påhviler en begrænset enhed, fx et bestemt kontor, skole, sygehus eller jernbane, skal ses som påhvilende hele den bagvedliggende offentlige enhed og dennes samlede budget.

Organisationerne anbefaler:

- Tydeliggørelse af, at regioner og kommuner har forpligtelse til at opfylde rettigheder for alle personer med handicap uanset hvilken grad af decentralisering af ansvar og økonomi disse myndigheder organiserer sig med.
- En anderledes udligningsmodel kommunerne imellem, som gør den enkelte kommunes økonomi mindre sårbar.

Artikel 5 samt 8-30, specifikke problemstillinger:

Artikel 5 – Lighed og ikke-diskrimination:

5(2): Forbud mod diskrimination:

Regeringens giver udtryk for, at dansk lovgivning er ikke diskriminerende, fordi den gælder alle. Der er imidlertid udelukkende direkte forbud mod diskrimination af personer med handicap på arbejdsmarkedet gennem EU's ligebehandlingsdirektiv. I alle samfundets andre sektorer er diskrimination alene eksplicit forbudt grundet køn, etnisk og national oprindelse, tro eller seksuel orientering.

Diskrimination grundet handicap foregår både åbent og skjult. Spektret for diskrimination spænder fra direkte hate crimes og mishagsytringer til begrænsninger og manglende muligheder grundet modvillighed eller mangel på viden.

Diskriminationen foregår i enhver sektor og foretages af såvel offentlige myndigheder, private virksomheder som af enkeltpersoner. Bortset fra fysiske overfald er det ikke ulovligt i andre sektorer end på arbejdsmarkedet. Det er således fx lovligt at nægte personer med handicap adgang til fx restaurationer, diskoteker, campingpladser eller kulturelle tilbud.

I maj 2013 fik regeringen en anbefaling fra komitéen, der overvåger Konventionen om økonomiske-, sociale- og kulturelle rettigheder om at vedtage et generelt forbud mod diskrimination på tværs af alle sektorer i samfundet.¹¹ Denne anbefaling har regeringen endnu ikke taget initiativ til at følge op på. Også i forbindelse med Danmarks behandling under Universal Periodic Review-processen er regeringen opfordret til at vedtage forbud mod diskrimination. Regeringen afviste disse UPR-anbefalinger.¹²

Omfanget af diskrimination grundet handicap er ukendt. Der findes en relativt ukendt rapporteringsmekanisme, www.sigfranu.dk. Med baggrund i de beklagelser om diskrimination, vi hører om i rapporteringsorganisationerne, antager vi, at der er betydelig underrapportering, men det reelle omfang kan vi ikke anslå.

¹¹ **Committee on Economic, Social and Cultural Rights** Concluding observations on the fifth periodic report of Denmark, adopted by the Committee at its fiftieth session (29 April-17 May 2013) Section C, 7.

¹² http://www.upr-info.org/database/index.php?limit=0&f_SUR=46&f_SMR=All&order=&orderDir=ASC&orderP=true&f_Issue=All&searchReco=&resultMax=25&response=&action_type=&session=&SuRRgrp=&SuROrg=&SMRRgrp=&SMROrg=&pledges=RecoOnly

I skrivende stund arbejder et udvalg nedsat af Justitsministeriet på afklaring af inkorporering og ratifikationer, bl.a. af den 12. tillægsprotokol til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention om forbud mod diskrimination og ratifikation af tillægsprotokollen til Konventionen. Det er endnu uvist, hvordan udfaldet af overvejelserne bliver.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Vil der blive sat flere ressourcer af til at oplyse om rapporteringsmekanismen www.sigfranu.dk

Organisationerne anbefaler:

- At der vedtages et generelt og tværsektorielt forbud mod diskrimination.

5(3): Rimelig tilpasning

Forbuddet mod diskrimination må dække alle sektorer og indeholde forpligtelse til at tilbyde rimelig tilpasning for at sikre den enkelte og som led i etableringen af et reelt og generelt ikke-diskriminerende samfund. Forbuddet må præcisere, at mangel på rimelig tilpasning over for enhver handicapgruppe er en overtrædelse, således at kommuner fx ikke kan argumentere for, at det ikke er diskrimination at afskedige døve lærere med henvisning til, at rimelige tilpasninger er en uforholdsmæssig stor byrde.¹³

I oktober 2013 lancerede regeringen sin handicappolitiske handlingsplan. Der er mange gode takter i planen, men der er fortsat svagheder omkring sammenhæng, da det ikke beskrives, hvordan der opnås sammenhæng mellem sektorer. Desuden mangler der tidsfastsatte og målbare indikatorer for indsatsen og en stadig mere omfattende opfyldelse af Konventionen.

Artikel 8 – Bevidstgørelse:

8(1): Bevidsthed og fordomme

Med baggrund i undersøgelser ved vi, at personer uden handicap ofte har en negativ opfattelse af personer med handicap.¹⁴ Fx ønsker kun 64 % af den voksne befolkning at være kollega med en person med handicap.¹⁵ Også når det gælder børns holdninger til personer med handicap ser det vanskeligt ud.¹⁶ Der er en udpræget "dem-og-os-tænkning", som der er behov for at ændre markant på.

8(1)b og c: Sprogbrug i lovgivningen

En del ældre lovgivning har et sprogbrug, der i dag opfattes som fordomsfuld og stigmatiserende. Der anvendes bl.a. udtryk som "invaliditet". Også nyere lovgivning og lovunderstøttende materialer er i nogle tilfælde præget af formuleringer, der skaber afstand og fokuserer på anderledeshed hos personer med handicap i stedet på diversitet i befolkningen.

Organisationerne anbefaler:

¹³ Ligebehandlingsnævnets afgørelser nr. 30/2013, 188/2011 og 189/2011.

¹⁴ Trygfonden og Mandagmorgen, 2012: Børneliv – ifølge danskerne.

¹⁵ Olsen, Henning, SFI, 2000: Holdninger til handicappede.

¹⁶ Martin Sandø, Nina Steensig, Susanne Dalmer, Socialstyrelsen, 2011: Børns holdninger til handicap.

- At ældre lovgivning revideres og formuleres således, at den er inkluderende i både intention og sprogbrug.

8(2): Kampagneinitiativer

Regeringen har afsat 2,8 millioner danske kroner til en kampagne ("Deterikkeethandicap"), der skal oplyse om personer med handicap og de rettigheder vi har. Kampagnen er i høj grad baseret på TV og radioudsendelser. Det er som udgangspunkt godt, at kampagnen kommer bredt ud, men der er ikke de fornødne midler til at sikre, at kampagnen er tilgængelig for alle personer med handicap. Der er således ikke synstolkning, tegnsprog, tegnstøtte, læs let- og pictogramversioner af alle kampagneelementer.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Vil regeringen måle på, hvilken effekt kampagnen har?
- Hvorfor har regeringen ikke sikret, at kampagnen er fuldt tilgængelig?

Organisationerne anbefaler:

- Bevilling af yderligere kampagner omkring kendskabet til personer med handicap og vores rettigheder. Denne gang hvor der gøres alvor af at måle kampagnens effekt ved en før- og eftermåling, og at sikre, at samtlige kampagneelementer er fuldt tilgængelige.

Artikel 9 – Tilgængelighed:

9(1): Regelgrundlagets begrænsninger

Tilgængelighed til nybyggeri og ombygninger reguleres i Danmark gennem byggelovgivningen, der indeholder krav til tilgængelighed.

De nuværende bestemmelser i Bygningsreglementet sikrer ikke, at personer med handicap har adgang til alt nybyggeri. Fx mangler Bygningsreglementet krav om elevatorer til nye bygninger med færre end tre etager.¹⁷ Det resulterer i, at nogle nye bygninger på to etager mangler elevator mellem etagerne. Et andet eksempel er bygningsreglementets krav om teleslyngeanlæg.¹⁸ Den eksisterende definition af forsamlingslokaler stemmer ikke overens med behovet for teleslynge i mødelokaler og lign.

Ud over manglerne i byggelovgivningen, er det en stor udfordring, at der ofte er mangler i tilgængeligheden til nybyggeri i forhold til kravene i den eksisterende lovgivning, og at det ofte først opdages, når bygningerne er taget i brug. Der er behov for bedre efterlevelse, fx ved krav til dokumentation og kontrol af overholdelse af bestemmelserne, som det bl.a. fungerer i forhold til brandsikring af byggeri.

Der findes på nuværende tidspunkt ikke lovgivning vedrørende udearealer, der sikrer, at personer med handicap har adgang til parker, stier m.v.

¹⁷ Bygningsreglementet 2010, 3.2.2 stk.5, http://bygningsreglementet.dk/br10_03_id53/0/42

¹⁸ Bygningsreglementet 2010, 8.1 stk 12, http://bygningsreglementet.dk/br10_03_id122/0/42

På nuværende tidspunkt er der ingen initiativer, der giver overblik over tilgængeligheden til eksisterende byggeri, og som kan udmøntes i en handlingsplan, der sikrer, at også den ældre bygningsmasse på længere sigt bliver tilgængelig.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Vil regeringen træffe strategiske foranstaltninger, der omfatter kortlægning og identifikation af hindringer og barrierer for tilgængelighed, for det bebyggede miljø og for udearealer?

Organisationerne anbefaler:

- Udarbejdelse af en handlingsplan, der skal sikre, at eksisterende byggeri og udearealer med tiden bliver gjort tilgængeligt.
- Afklaring af hvilke initiativer i form af bestemmelser i lovgivningen, standarder, undervisning, håndhævelse af lovgivning og lign., der skal sættes i værk for at sikre, at fremtidigt byggeri og udearealer bliver tilgængelige.

9(2)g: Ingen regulering af teknologi

Tilgængelighed til it og andre teknologiske løsninger er ikke reguleret i dansk lovgivning. Der er etableret enkeltstående initiativer på området, bl.a. en politisk aftale om åbne standarder, der omfatter tilgængelighed til hjemmesider. Desuden er der i Digitaliseringsstyrelsen under Finansministeriet etableret et kompetencecenter – ”Kompetencecenter it for alle”. Centret yder rådgivning og vejledning om tilgængelighed til it til den offentlige sektor. Digitaliseringsstyrelsen har med et par års interval udarbejdet kortlægningsrapporter over offentlige hjemmesiders tilgængelighed. Kortlægningerne viser tydeligt, at der er behov for forpligtende initiativer, der kan sikre tilgængelighed for personer med handicap til bl.a. hjemmesider. Manglende forpligtelse resulterer i manglende viden om og fokus på tilgængelighed. Den digitale signatur, NemID, er et eksempel herpå.¹⁹ Den generelle løsning er utilgængelig for fx personer med kognitive handicap og personer med nedsat funktion i arme og hænder. Der er etableret en særlig løsning for personer med synshandicap, men der er ikke fokus på andre handicapgrupper, der ikke kan anvende den generelle løsning.

For personer med handicap følger udviklingen på teleområdet heller ikke den rivende udvikling, der i øvrigt foregår. Der er i henhold til forsyningspligtbekendtgørelsen bl.a. etableret en webbaseret teksttelefonitjeneste, der erstatter den gamle teksttelefon. I statsrapporten forestiller regeringen sig, at denne på sigt erstattes af videotelefoni. Tjenesten skal kompensere døve, døvblevne samt grupper af tale- og hørehæmmede for deres handicap.

Det er en udfordring at sikre adgang til videotelefoni 24 timer i døgnet. I øjeblikket fungerer tjeneste fra kl. 8.00-16.00. Ordningens kvalitet og åbningstid varierer meget afhængigt af, hvem der har vundet det sidste udbud. Det fører til yderligere usikkerhed blandt ordningens brugere. Der er også udfordringer i at sikre, at de personer, der pga. deres handicap ikke kan bruge den nyeste teknologi, stadig har adgang til gamle lavteknologiske teksttelefoniløsninger.

¹⁹ NemID er ét fælles log-in til både den offentlige og den private sektor. Se mere her: https://www.nemid.nu/dk-da/om_nemid/hvad_er_nemid/

Offentlige hjemmesiders tilgængelighed er kortlagt, men der er også behov for et overblik over, hvordan det ser ud med software-programmer og private hjemmesider. Der er især behov for fokus på dette i en tid, hvor regeringen implementerer en digitaliseringsstrategi, der skal resultere i, at al kommunikation med det offentlige skal foregå digitalt i 2015 og papir erstattes af obligatoriske selvbetjeningsløsninger på hjemmesider.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Vil regeringen iværksætte en strategisk indsats, for at Danmark kan leve op til forpligtelsen om at træffe passende foranstaltninger, der omfatter identifikation og afskaffelse af hindringer og barrierer for tilgængelighed?
- Hvad vil regeringen gøre for at løse problematikken vedrørende digital signatur, NemID, for alle handicapgrupper?
- Hvordan vil regeringen sikre, at alle fremtidige digitale løsninger lever op til krav og retningslinjer for tilgængelighed?

Artikel 10 – Retten til livet:

Personer med psykosociale handicap har en markant overdødelighed (den gennemsnitlige levetid er forkortet for mænd med 22 år og for kvinder med 17 år), og der er kun i meget begrænset omfang initiativer i retning af at begrænse denne overdødelighed.²⁰ Initiativerne handler om de såkaldte KRAM-faktorer, kost, rygning, alkohol og motion, men overdødeligheden formodes bl.a. at skyldes uheldige akut- og langtidsvirkninger af psykofarmaka og mangelfuld bevågenhed med somatiske sygdomme. Patientombuddet påpeger et meget stort antal såkaldte utilsigtede hændelser med medicinhåndtering i bosteder for personer med handicap. Patientombuddet har i perioden 2010 til medio 2013 fået to indberetninger, hvor medicineringen karakteriseres som dødelig. I det ene tilfælde døde borgeren. Derudover var der 82 alvorlige hændelser.²¹ Ligeledes er personer med psykosociale handicap overrepræsenteret blandt personer, der begår selvmord. Initiativerne, der skal rette op på dette, er utilstrækkelige.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvad vil regeringen gøre for at finde og anvende alternativer til medicinsk behandling af psykisk sygdom?
- Hvad vil regeringen gøre for at forebygge selvmord blandt personer med psykosociale handicap?
- Hvad vil regeringen gøre for at sikre, at der er tilstrækkelig bevågenhed i sundhedsvæsenet over for overdødelighed og somatiske sygdomme hos personer med psykiske lidelser?

Artikel 11 – Risikosituationer og humanitære nødssituationer:

Internationalt:

Gennem DANIDA bidrager den danske regering til, at private organisationer giver humanitær bistand og nødhjælp i andre lande.

²⁰ Wahbeck et al. The British Journal of Psychiatry, published online May 18. 2011: Outcomes of Nordic mental health systems: life expectancy of patients with mental health disorders.

²¹ Patientombuddet, 2013: Medicinering i botilbud og øvrige tilbud til borgere med handicap.

DANIDA stiller ikke krav om, at nødhjælpen gives på en måde, så den tilgodeser personer med handicap, hvad angår faciliteter ved udlevering, og i det udstyr, der udleveres.

Organisationerne anbefaler:

- International katastrofebistand organiseres med krav om, at de udførende organisationer reelt er i stand til at nå personer med handicap, der er allermest sårbare i krise- og katastrofesituationer.

Nationalt:

Den danske regering har ikke sikret, at der i beredskabsloven er egentlig henvisning til personer med handicaps behov i katastrofe og krisesituationer. De forskellige led af beredskabet er ikke sikret viden om, hvordan man inkluderer personer med handicap i katastrofe- og krisesituationer, og der er ikke udarbejdet retningslinjer for, hvordan personer med handicaps behov sikres i eksisterende og kommende beredskabsplaner.

Information fra det danske beredskab er endvidere ikke tilstrækkeligt tilgængeligt for personer med handicap, hvilket specielt er tydeligt på Beredskabsstyrelsens hjemmeside samt i det SMS-baserede varslingsystem, som udenlandske døve ikke bekendtgøres med. Desuden er mange døve ikke registreret i SMS-varslingen, da tilmeldingsproceduren opleves som så kompliceret, at mange giver op på forhånd.

Organisationerne anbefaler:

- Udarbejdelse af retningslinjer for kommunernes redningsberedskab for personer med handicap.
- At alle led i det statslige og kommunale beredskab uddannes i at assistere personer med handicap og tage tilfredsstillende hensyn til personer med handicap.
- At det sikres, at personer med handicap har adgang til at deltage i det frivillige beredskab.
- At det sikres, at Beredskabsstyrelsens evalueringsinstitut har et tilstrækkeligt kendskab til personer med handicaps behov i forbindelse med katastrofer og andre risikosituationer.
- At evalueringsinstituttet udarbejder retningslinjer for bedømmelse af håndteringen af handicap-hensyn i forbindelse med evalueringen af en given indsats.
- At det sikres, at alle varslingssystemer og offentligt tilgængeligt materiale om beredskabet er tilgængeligt for alle personer med handicap – et samarbejde med relevante interesseorganisationer er hensigtsmæssigt her.

Artikel 12 – Lighed for loven:

12(1-2): Forskel på straf ramme ved seksualforbrydelser

Ved voldtægt er der en straf ramme på op til 8 års fængsel (Straffelovens § 216). Dette gælder også, når ofret fysisk har været ude af stand til at gøre modstand. Der gælder en lavere straf ramme (4 år), når gerningsmanden udnytter ofrets intellektuelle handicap (§ 218).

Organisationerne anbefaler:

- At lovgrundlaget ændres, således at voldtægt og anden tvungen seksuelt samkvem kan straffes på samme niveau, uanset offerets handicap.

12(1-3): Signatur

For personer, der grundet fysiske, kognitive eller synsmæssige funktionsnedsættelser ikke kan sætte en underskrift, anerkendes andre former for underskrift – fx et stempel – ikke. Det betyder, at personen ikke anerkendes som retssubjekt, men i stedet må have hjælp fra andre.

Organisationerne anbefaler:

- At der vedtages regler for anvendelse af stempel eller andre alternativer til personlig underskrift, således at alle ved egen kraft kan sætte en gyldig signatur.

12(1): Fratagelse af retslig handleevne gennem psykiatriloven

Ca. 5500 personer, der har en psykisk lidelse, bliver årligt ramt af tvangsforanstaltninger og oplever årligt ikke at blive anerkendt som havende deres fulde retsevne.²²

Organisationerne anbefaler:

- At omfanget undersøges, og at psykiatriloven ophæves, således at personer med psykosociale handicap er omfattet af samme lovgivning som alle andre.

12(2-3): Tvangsbehandling

I henhold til lovgivningen vedrørende psykiatri, kan personer med psykosociale handicap fratages rets- og handleevne ved tvungen indlæggelse og behandling. Under en frihedsberøvelse i form af tvangsindlæggelse kan borgerens udtrykte ønsker til behandlingen tilsidesættes af den behandlingsansvarlige læge.

Organisationerne anbefaler:

- At udtrykte ønsker om fravalg af bestemte behandlinger skal følges af lægen.

12(4): Værgemål

Personer med handicap har samme ret til at blive juridisk anerkendt, som alle andre borgere. Værgemålsbestemmelserne har til formål at sikre støtte til beslutningstagning for personer, der har vanskeligt ved at tage større beslutninger og i særdeleshed at overskue og tage holdbare økonomiske beslutninger.

I praksis fungerer værgemål i ca. 1/3 af tilfældene således, at en advokat er værge. Advokaten aflønnes for opgaven af personen under værgemål, og kan fungere som værge for mange personer på en gang (Der er set advokater, der administrerer 100 værgemål). Advokaten har sjældent det nødvendige personlige kendskab til den eller de personer, som vedkommende er værge for, og møder dem kun sjældent (fx en gang årligt – eller i flere tilfælde betydeligt sjældnere). Det er organisationernes vurdering, at det centrale tilsyn med især de professionelle værgers konkrete varetagelse af deres værgeopgaver, er mangelfuld. Tilsynet hviler fx udelukkende på værgernes egne vurderinger af, om de løser deres opgaver tilfredsstillende og efter gældende regler.

Den sidste 2/3 af værgerne udgøres af pårørende – ofte forældre – men også søskende m.fl. – og her er vurderingen, at der er færre problemer, omend der også kan være pårørende-værger, som ikke løser opgaven på en måde, der respekterer personens medindflydelse og selvbestemmelse.

²² Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, januar 2013: Opgørelse over anvendelse af tvang i psykiatrien 2001-2012 <http://www.bedrepsykiatri.dk/media/484344/tvang%20i%20psykiatrien%202001-2012.pdf>

Organisationerne anbefaler:

- At der opstilles mere præcise retningslinjer for værger, således at værger mødes med personen under værgemål regelmæssigt og har et vist mål af personligt kendskab til personen under værgemåls personlige/menneskelige værdier og familietraditioner. Værger bør desuden kunne forpligtes til også at yde personen under værgemål retssikkerhedsmæssig bistand, fx i forhold til kommunale myndigheder eller bistand i forbindelse med afklaring af psykiatrisk behandling. Dette sker i vidt omfang fra pårørende-værger, men i meget begrænset omfang – om overhovedet – fra de professionelle værger.

Organisationerne anbefaler:

- At det mest vidtgående værgemål afskaffes i lovgivningen. Der er tale om det såkaldte § 6 værgemål, der bl.a. indebærer tab af stemmeret.
- At værgemålsreglerne moderniseres således, at vi får en lovgivning, der handler om støtte til beslutningstagning, og at ingen mister deres stemmeret som følge af handicapbetinget støtte til at varetage personlig økonomi, sundhedsforhold, herunder forhold vedrørende psykisk sundhed eller andre personlige forhold med omfattende konsekvenser.

Artikel 13 – Adgang til retssystemet:

13(1): Rimelig tilpasning til lægdommere

Personer med handicap kan deltage i retssager som tiltalte og som vidner. Der gives ikke rimelig tilpasning, således at personer med handicap kan deltage i retshandlinger som domsmænd og nævninger.

Organisationerne anbefaler:

- At der vedtages lovgivning, der forpligter retssystemet til at stille den nødvendige rimelige tilpasning til rådighed.

13(2): Uddannelse af personer, der arbejder inden for retssystemet

Der er ikke givet uddannelse omkring handicap til politi, kriminalforsorgens og domstolenes personale.

Organisationerne anbefaler:

- At der etableres uddannelse om handicap for personer, der arbejder inden for retssystemet.

Artikel 14 – Frihed og personlig sikkerhed:

14(1)b: Frihedsberøvelse grundet handicap

I Danmark har vi en særlov for psykiatrien., "Lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien". Således vurderes frihedsberøvelse og anden tvang over for personer med psykiske lidelser efter en anden målestok end for andre. De kan frihedsberøves efter et lægligt skøn om at have behov for behandling. Lovgivningen rummer en rapporteringsforpligtelse ved anvendelse af magt og tvang.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan vil regeringen sikre en rapporteringsprocedure, der rent faktisk virker?

Organisationerne anbefaler:

- At alle mennesker vurderes efter de samme kriterier for, om man er til fare for sig selv eller andre, og at det vurderes, hvorvidt frihedsberøvelse på behandlingsindikation er i strid med Konventionen.

14(2): Personer dømt til psykiatrisk behandling

Fra 2001 til 2011 er der en tredobling i antallet af personer, der er dømt til psykiatrisk behandling.²³ Især dømmes flere for vold eller trusler om vold mod myndighedspersoner. Det er ukendt præcist, hvorfor der er denne stigning, men organisationerne, der arbejder med psykiatri, formoder, at en stor del af stigningen skyldes, at psykiatriske patienter har sat sig til modværge under tvangsfiksering, tvangsmedicinering eller som følge af psykose under en medicinlægning uden fornøden støtte. Ved udmåling af sanktion om behandling og/eller anbringelse er der især ved mindre alvorlige lovovertrædelser ingen rimelig proportionalitet mellem varighed af foranstaltning og den strafudmåling, der normalt ville have været anvendt ved en tilsvarende lovovertrædelse.²⁴ For det meste gives der dom til behandling med mulighed for anbringelse, dvs., at den overlæge, der har ansvar for behandlingen, egenhændigt kan træffe beslutning om frihedsberøvelse. Ved frihedsberøvelse i henhold til behandlingsdom er der ikke klagemuligheder i forhold til den lægelige beslutning herom.

Medierne har afsløret tvang og magtanvendelse, der ikke er blevet indrapporteret, bl.a. i botilbud og på psykiatriske afdelinger. I et af disse tilfælde var der tale om frihedsberøvelse, videoovervågning og kolde afvaskninger over for en beboer i et privat bosted for personer med udviklingshæmning. Trods årelangt kendskab undlod den ansvarlige kommune at gribe effektivt ind.²⁵

Organisationerne anbefaler:

- At det bliver undersøgt, hvilke "forseelser" det store nye antal domme er givet på baggrund af.
- At der indføres et proportionalitetsprincip ved udmåling af sanktion i form af dom til behandling eller anbringelse.
- At der indføres en ret til at modtage almindelig straf som alternativ til behandlings-/anbringelsesdom.
- At der indføres klagemulighed ved enhver frihedsberøvelse, også selv om den sker i henhold til behandlingsdom.
- At der sikres national registrering og løbende overvågning af magtanvendelse på det psykiatriske område.
- Etablering af efter- og videreuddannelse inden for voldsforebyggelse samt dialogiske og deeskalerende tilgange og metoder i hospitalspsykiatrien.

²³ <http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2012/Foranstaltningsdomme2011.pdf>

²⁴ Institut for Menneskerettigheder og Rådet for Socialt Udsatte 2006: Brug af særforanstaltninger over for psykisk syge kriminelle i et menneskeretligt perspektiv. http://humanrights.dk/files/pdf/Publikationer/ifmr_udred_4.pdf

²⁵ <http://www.b.dk/nationalt/bekymring-for-handicappedes-fremtid-i-koebenhavn>

Artikel 15 – Frihed for tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf:

15(1): Nedværdigende medicinsk behandling

De organisationer, der er aktive i forhold til psykiatrien, oplever ofte indberetninger vedrørende anvendelse af bæltefiksering, hånd- og fodremme. Anvendelsen er tilbagevendende og foregår i flere tilfælde over så lang tid, at det er blevet påtalt som mishandling af Europarådets Torturkomité.²⁶

Det er ligeledes organisationerne inden for psykiatriens erfaring, at der forekommer tvangsmedicinering og ECT-behandling, der af psykiatriske patienter opleves som mishandling.²⁷ Desuden forekommer medicinering, der i dosis og kombination er i modstrid med anbefalingerne fra Sundhedsstyrelsen.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan vil regeringen sikre dokumentation af tvang og tvangsmedicinering?
- Hvordan vil regeringen sikre, at Sundhedsstyrelsens anbefalinger om ordination af medicin følges?

Organisationerne anbefaler:

- At komitéen vurderer, om fikseringer og ufrivillig behandling med psykofarmaka og ECT er i modstrid med Konventionen.

Artikel 17 – Beskyttelse af personlig integritet:

Danmarks indsats for beskyttelse af den personlige integritet for personer med handicap er utilstrækkelig. De kollektive og institutionslignende boformer, som fortsat dominerer indsatsen, især i forhold til personer med udviklingshæmning, udgør i sig selv en ramme, som ofte krænker den personlige integritet. Det gælder de mange, som fortsat må dele toilet og bad med de øvrige beboere i den ikke selvvalgte kollektive bolig, og det gælder diverse formelle og uformelle regler, som ofte kendetegner disse boliger. Reglerne kan fx handle om begrænsninger i overnattende gæster, sengetider, mad, drikke m.v.²⁸ ²⁹ Den fortsatte anvendelse af institutionslignende boformer til personer med handicap udgør en central hindring af opnåelse af fremskridt på dette område.

Organisationerne anbefaler:

- At regeringen forpligter sig til en målrettet og målbar indsats, der reducerer anvendelsen af institutionslignende boformer til personer med handicap.

²⁶ Report to the Government of [Denmark](#) on the visit to Denmark carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 11 to 20 February 2008
Se: <http://www.cpt.coe.int/documents/dnk/2008-26-inf-eng.pdf>

²⁷ Statement by Mr. Juan E Méndez special rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, 22nd session of the Human Rights Council, Agenda Item 3, 4 March 2013, Geneva
https://dk-media.s3.amazonaws.com/AA/AG/chrusp-biz/downloads/277461/torture_english.pdf

²⁸ Socialstyrelsen, 2007: Veje til reelt medborgerskab.

²⁹ SL, 2009: Utidssvarende boliger, en undersøgelse af botilbud til voksne mennesker med handicap.

Kvalificerede fagpersoner

Det er organisationernes erfaring, at personalet ved institutionslignende boformer ofte har vanskeligt ved at finde balancen mellem at være en støtte for borgeren og at overtage kontrol og styring af borgerens liv.

Organisationer anbefaler:

- At regeringen reviderer pædagoguddannelsen, således at læring omkring selvbestemmelse og indflydelse på eget liv bliver obligatoriske elementer.

Tvangsmedicinering

Forsøgstvist er der indført mulighed for ambulantly tvungen medicinsk behandling efter psykiatrisk indlæggelse i form af neuroleptika med depotvirkning i op til 12 måneder, når visse nærmere kriterier vurderes opfyldt.

Organisationerne anbefaler:

- At bestemmelser om tvungen opfølgning efter psykiatrisk indlæggelse ophæves.

Artikel 18 – Retten til at færdes frit og til statsborgerskab:

18(1): Permanent opholdstilladelse:

Forud for ansøgning om statsborgerskab skal man have opnået permanent opholdstilladelse. Selvforsørgelse er en forudsætning for permanent opholdstilladelse, man må ikke have gæld til det offentlige, og man skal have bestået danskprøve. Ansøgere, som er omfattet af Konventionen, er nævnt som en særlig gruppe, som kan undtages fra flere af kravene, hvis de som følge af handicap ikke kan opfylde en eller flere betingelser. Det er dog ikke i dansk lovgivning og praksis reelt sådan, at alle omfattet af Konventionen også er omfattet af lovgivningen.

Forældre, der grundet et barns handicap ikke kan arbejde, og derfor ikke kan opfylde selvforsørgelseskravet, kan ikke opnå dispensation herfra. Derfor er de stillet ulige i forhold til opnåelse af permanent opholdstilladelse (og efterfølgende statsborgerskab) netop med baggrund i handicap. Personer på revalideringsydelse stifter offentlig gæld og kan først opnå permanent opholdstilladelse, når de har tilbagebetalt den. Revalideringsydelsen er et arbejdsmarkedsintegrerende værktøj, som kan tilbydes personer, hvis arbejdsevner er begrænsede af fysiske, psykiske eller sociale årsager, dvs. ofte personer med handicap.

Undersøgelser af danskundervisningen på landets sprogcentre har vist, at der i undervisningen, og ved test ikke konsekvent stilles specialpædagogisk bistand i form af hjælpemidler, særligt tilrettelagte materialer og ekstra tid til rådighed til personer med handicap.^{30 31 32}

³⁰ Center for Ligebehandling af Handicappede 2007: www.clh.dk/index.php?id=1374

³¹ Integrationsministeriet 2002: Antologi: Udlændinge med særlige undervisningsbehov.

³² Bie, Charlotte og Skadhauge, Jette, Videnscenter for tosprogethed og interkulturalitet (UC2), 2008: Det gælder om at rydde sten af vejen.

Samlet set betyder det, at det er vanskeligere for personer med handicap, end for andre, at honorere de krav, som er betingelsen for opnåelse af statsborgerskab.

I forbindelse med dispensation fra danskravet skal der tages højde for, at døve ikke kan bestå den almindeligt tilrettelagte danskprøve. I den kompenserende specialundervisning skal døve have mulighed for at modtage undervisningen på tegnsprog. Den mundtlige prøve skal tilrettelægges, så den kan gennemføres med tegnsprogstolk eller ved hjælp af specialuddannede tolke, der selv er døve.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Er det i overensstemmelse med Konventionens handicapbegreb, at personer, som ikke kan honorere beskæftigelseskravet, eller som har offentlig gæld grundet handicap (revalideringsydelse), stilles ulige i forhold til opnåelse af permanent opholdstilladelse og statsborgerskab?
- Hvordan sikres det, at der på sprogskolerne er den rette specialpædagogiske bistand til rådighed?

Organisationerne anbefaler:

- Undersøgelse af sprogskolernes specialpædagogiske bistand.
- Opkvalificering af sprogskolelærernes specialpædagogiske kompetencer og/eller samarbejde mellem specialpædagogiske videnshavere og sprogskolerne.
- Fuld anerkendelse af Konventionens handicapbegreb ved handicapbetingede dispensationer fra kravene om beskæftigelse og testning ved permanent opholdstilladelse og indfødsret. Herunder anderkendelse af handicap hos nærtstående for at opfylde krav.

18(1): Statsborgerskabsansøgning:

I forbindelse med statsborgerskabsansøgningen er der en række krav, man skal opfylde, herunder bl.a. bestået danskprøve på et bestemt niveau og en indfødsretsprøve, fra 1. januar 2014 afløst af statsborgerskabsprøve. Det er muligt at søge om dispensation fra danskravet og krav om bestået indfødsretsprøve/statsborgerskabsprøve, hvis man kan dokumentere, at man lider af en fysisk eller psykisk sygdom af meget alvorlig og indgribende karakter. Det er personen selv, som skal dokumentere en given lidelse og om denne er af særlig alvorlig karakter ud fra regeringens diagnoseliste.³³

I lovforslaget om statsborgerskabsprøve lægges op til en diagnose-tilgang til dokumentationskravet. Det stiller personer med psykosociale handicap som PTSD ulige i forhold til andre. Bl.a. grundet lange udredningsforløb.

Det er indfødsretsudvalget, som er valgt af og blandt Folketingets medlemmer, der afgør, hvorvidt en ansøger får dispensation, og der findes ingen praksisbeskrivelser eller kriterier for afslag og bevilling. Det stiller ansøgere uklart i forhold til retssikkerhed. Det er endvidere uklart i reglerne, om personer, som fx grundet indlæringsvanskeligheder ikke er i stand til indlæring af dansk eller viden om det danske samfund og kultur, har mulighed for dispensation fra kravene.

³³ Institut for Menneskerettigheder, Eva Ersbøll, Ekspert mener:

<http://www.menneskeret.dk/handicapkonvention/konventionen/artikel+18+-+retten+til+at+fø+C3%A6rdes+frit+og+til+statsborgerskab/ekspert+mener-c8--c8--c8-?print=1>

Organisationerne anbefaler:

- At indfødsretslovgivningen ændres, så der er lovhjælp for dispensation af handicapbetingede årsager, herunder association, samt at der er klare kriterier for dispensation og praksis i forbindelse med nævnets sagsvurdering.
- At dokumentationskravene ikke alene baseres på diagnose, men på en helhedsorienteret lægefaglig vurdering.

18(1)b: Kvoteflygtninge

Danmark har indgået en frivillig aftale med FN's Flygtningehøjkommissariat om årligt at modtage et antal flygtninge til genbosætning i Danmark. Flygtningene er sikret asyl og udvælgelsen reguleres gennem Udlændingeloven.

Udvælgelseskriterierne er siden 2005 baseret på et såkaldt integrationspotentiale, der vurderes ud fra flygtningens sproglige forudsætninger, uddannelsesstatus, arbejdsmarkedsparathed m.m. Hvor det tidligere var flygtningenes flugthistorie og beskyttelsesbehov, der var i fokus.

Kravet om arbejdsmarkedsparathed stiller i udgangspunktet personer med handicap dårligere i forhold til at blive FN-kvoteflygtninge end andre, da de grundet deres fysiske og/eller psykiske situation i mange tilfælde ikke er arbejdsmarkedsparate eller har udsigt til at blive det inden for overskuelig fremtid.

Organisationerne anbefaler:

- At der modtages et antal kvoteflygtninge med handicap, der svarer til handicapfrekvensen i UNHCR's flygtningelejre uden forhåndskrav til deres særlige evner, med henblik på inklusion på det danske arbejdsmarked.

Artikel 19 – Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet:

19a: Af-institutionalisering

På trods af institutionsbegrebets ophævelse med Serviceloven i 1998, opfører man fortsat institutionslignende løsninger. Fx har Viborg Kommune bygget et botilbud i udkanten af byen. Her skal 60 personer med forskellige udviklingshandicap bo. Flere kommuner er også begyndt at samle forskellige tilbud som bolig, beskæftigelse og aktivitetstilbud på samme matrikel, så borgerne ikke får miljøskifte i hverdagen. Reelt er der tale om, at almenboliglovgivningen misbruges til at bygge institutioner. Disse institutioner er indrettet, så de næppe nogensinde vil blive beboet af andre end personer med handicap, hvorfor bygningerne fastholder en ghetto-tendens.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan defineres henholdsvis en institution og en ikke-institution?
- Hvad vil regeringen gøre for at forhindre fortsat nybygning af institutioner til op til 100 beboere?
- Hvilke initiativer vil regeringen tage for at understøtte og fremme lovgivningens – og Konventionens – intentioner om mere inkluderende boligforhold for personer med handicap?

Organisationerne anbefaler:

- At regeringen udarbejder bindende retningslinjer til kommunerne for definition af ikke-institution i lovgivningsmaterialet (bekendtgørelse, vejledninger).
- At regeringen aktivt tager initiativ til afvikling af institutioner og institutionslignende boligformer.

19a: Hvor og sammen med hvem man vil bo

Fra bekendtgørelse om betaling for botilbud m.v. efter servicelovens kapitel 20, samt om flytteret i forbindelse med botilbud efter § 108 (Bekendtgørelse nr. 1387 af 12.12.2006), fremgår det, at *"Ansøgere, som opfylder betingelserne for at modtage tilbud efter servicelovens § 108, har ret til frit at vælge **sådanne** botilbud."*

Ankestyrelsen har i to principafgørelser taget stilling til begrænsninger i det frie valg. I principafgørelse 165-10 er begrebet "sådanne botilbud" taget under behandling. Ankestyrelsen har fastslået, at en kommune ikke kan afslå at betale for ophold i længerevarende botilbud ønsket af ansøger efter fritvalgs-reglerne, hvis botilbuddet skønnes egnet og ikke er væsentligt dyrere, end det tilbud kommunen er kommet med. Problemerne opstår i den kommunale vurdering af, hvad "egnet" og "ikke væsentlig dyrere" dækker over.

Handicaporganisationerne har eksempler på, at borgere nægtes at flytte i ønsket botilbud med henvisning til manglende dokumentation for, at borgerens behov berettiger til den type botilbud.

Adgang til den nødvendige støtte er en vigtig forudsætning for, at det frie valg af bolig kan realiseres. På trods af, at loven klart foreskriver, at man kan oppebære støtte uanset boligform, sker der i praksis en **sammenkædning af hjælpe- og støtteformer med bestemte boligformer. Borgerne kompenseres ikke ud fra deres personlige og individuelle behov, men tildeles snarere pakkedninger/institutionspladser.** Aktuelt oplever organisationerne en tendens til tilbagevenden til tidligere tiders institutionsløsninger. Det gælder fx i forhold til sengetider, færdigretter, centralkøkken, centralvask, mindre individuel ledsagelse m.v.

Organisationerne anbefaler:

- Lovændring, hvorefter borgerens ønske om med hvem og hvor de vil bo, vejer lovgivningsmæssigt stærkere end kommunens egnethedsvurdering. Kommunen skal have bevisbyrden, hvis de ikke mener et botilbud er fagligt egnet, men borgeren ønsker at bo der.

19a: Selvvalgt bolig – tilgængelighed

Variationen i den almene boligmasse i Danmark i form af familieboliger, ungdomsboliger og kollegier er langt fra tilgængelige for personer med handicap.

Udvalget af handicapegnede boliger er derfor begrænset, og der er meget lang ventetid på en handicapegnet bolig. Når der bygges familieboliger og ungdomsboliger efter almenboligloven, tages der ikke udgangspunkt i, at de generelt skal være tilgængelige for personer med handicap.

I almenboligloven hører handicapegnede boliger ind under begrebet "ældreboliger". Konsekvenserne er: 1) Personer med handicap pga. manglende tilgængelighed kan være

afskåret fra selv at finde en egnet bolig, 2) Ved kommunal visitation kan vi blive henvist til en ældrebolig, 3) Personer med handicap bliver visiteret til institutionslignende botilbud, 4) Økonomien sætter begrænsninger i sig selv, da nybyggede handicapegnede boliger ofte er meget dyre.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan mener regeringen, at man kan sikre øget tilgængelighed i den almene boligmasse?
- Hvilke initiativer vil regeringen gennemføre for at skabe reelle muligheder for frit at vælge med hvem og hvor man vil bo?

Organisationerne anbefaler:

- Krav til bygherrer om, at alle nyopførte boliger indeholder forskellige typer af handicapegnede boliger. (Se også under Artikel 9 om tilgængelighed).
- Modernisering af almenboligloven i forhold til boligtyper og inkludering af handicapegnede boliger i alle boligtyper.

19a: Selvvalgt bolig – handle/betalingskommune

Myndighederne lader ofte hensynet til kapacitetsudnyttelse og økonomi gå forud for borgernes ønsker om selv at vælge bolig og boligform. Ofte får borgeren kun et botilbud. I disse år har kommuner samtidig "hjemtaget" borgere til egne botilbud. Dvs., at kommunen vil have, at borgere, som kommunen tidligere har visiteret til botilbud i andre kommuner, flytter tilbage. Det er organisationernes erfaring, at nogle kommuner udnytter borgernes nedsatte kognitive funktionsevne til at "lokke" dem til at flytte tilbage, uden at borgeren reelt forstår konsekvenserne af valget. Hjemtagning sker således i flere tilfælde i strid med borgerens ønske om bopæl. Dansk Socialrådgiverforening har foretaget en undersøgelse blandt sine medlemmer. Her har 19 % af de adspurgte oplevet, at personer med handicap ofte eller nogen gange er blevet hjemtaget af økonomiske grunde.³⁴

Reglerne om handle- og betalingskommune, som er beskrevet i Lov om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om social service (Sammenhæng mellem visitationskompetence og finansieringsansvar på det specialiserede socialområde), betyder samtidig, at det kan være en anden kommune, end den kommune borgeren bor i, der træffer afgørelser om støtte efter serviceloven. Disse regler indebærer et retssikkerhedsmæssigt problem for de berørte borgere, idet den kompetente myndighed i deres sag befinder sig langt fra, hvor de bor – og fordi disse borgere ikke reelt opfattes som borgere i de kommuner, som skal træffe afgørelsen om deres behov for støtte. Det er desuden udemokratisk, at en anden kommune, end den borgeren bor i og kan stemme i, fortsat skal udøve bestemmelse over borgerens liv for så vidt angår serviceloven. Borgeren er frataget demokratisk indflydelse på det lokalpolitiske system, som er ansvarlig for de afgørelser, som den pågældende er underlagt. Dette foregår, selvom det kan være ganske mange år siden, borgeren fraflyttede kommunen.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvad mener regeringen effekten er af reglerne om handle- og betalingskommune for personer i botilbud?

Organisationerne anbefaler:

- Afskaffelse af reglerne om handle- og betalingskommune.

³⁴ Dansk Socialrådgiverforening (2011): Undersøgelse af økonomi og faglighed på handicapområdet.

19b: Reduktion af støtte

I statens afrapportering opremses lovgivningens forskellige muligheder for personlig og praktisk støtte, ledsagelse, støtte til boligændringer, tolkning til aktiviteter, støtte til køb af bil m.v.

Mange personer med handicap får i praksis ikke den nødvendige hjælp. Organisationerne oplever i disse år markante reduktioner i hjælpen, hvad enten det er i form af personlig og praktisk hjælp, tolkning, ledsagelse, støtte til transport m.v. Det er kendetegnende, at reduktioner i fx antallet af hjælpetimer eller afslag på deltagelse i tegnsprogskurser gennemføres, selvom borgerens situation og behov for hjælp er uændret. Støtte og hjælp, der tidligere kunne ydes på baggrund af en samlet faglig vurdering af borgerens behov, kan nu ikke længere ydes alene med henvisning til et lavere serviceniveau i kommunerne. Konsekvensen er, at personer med handicap i stigende grad føler sig "stavnsbundne" i deres boliger uden mulighed for deltagelse i samfundslivet. Ledsageordningen, der betyder, at en borger kan få ledsagelse i forbindelse med praktiske gøremål, gælder udtrykkeligt ikke personer med sindslidelse.³⁵

Ledsageordningen kan kun tildeles personer under aldersgrænsen for folkepension på 65 år. Opstår behov for ledsagelse som følge af et senere pådraget handicap, er der ikke hjemmel i loven for at bevilge ledsager. Dette er ren aldersdiskrimination.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Vil regeringen tage initiativ til at ændre lovgivningen vedrørende ledsagelse, således at personer med nedsat funktionsevne uanset alder og sindslidelse får samme muligheder for ledsagelse, som personer med andre handicap?

Organisationerne anbefaler:

- At regeringen reelt påtager sig ansvaret at sikre, at kommunerne overholder lovgivningens bogstav og ånd.

19b: Muligheder for tegnsprogstolkning

Personer med behov for tegnsprogstolkning kan få op til 7 timer om året til selvvalgte private formål, dog 20 timer årligt for personer, der er døv-blinde. Herudover er der tolkepuljer til specifikke formål. Bliver en pulje brugt op i løbet af året, så bliver der ikke bevilget mere tolkning. Overskydende midler kan heller ikke flyttes fra en pulje til en anden. Har en person behov for tolkning inden for et område, hvor puljen er tom, kan dette ikke lade sig gøre, før næste kalenderår, hvor en ny bevilling træder i kraft. Derudover er der problemer med at få bevilget økonomisk tilskud til, at familier med døve familiemedlemmer kan deltage i tegnsprogskurser.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Vil regeringen etablere en mere fleksibel ordning, der sikrer, at personer med behov for tegnsprogstolkning har mulighed herfor i forhold til alle typer af aktiviteter og hele året?

19c: Sammenhæng i støtten

En anden problemstilling er, at hjælpen ikke kan leveres af den/de samme personer, hvis den er ydet efter forskellige bestemmelser og/eller lovgivninger. Generelt er der for snærende bånd i forhold til anvendelse af en ydet kompensation efter forskellige

³⁵ Bek. nr. 235 af 09/03/2012 om betingelser for ledsageordningen efter serviceloven, § 1, stk. 3

bestemmelser. De forskellige hjælpere, tolke, mentorer m.v. har restriktioner i forhold til, hvilke opgaver de må løse, og i hvilket geografisk område i Danmark, de må løse opgaverne. Fx må en assistent efter lov om kompensation til handicappede i erhverv kun yde hjælp til opgaver på arbejdspladsen. Det medfører uhensigtsmæssigheder og manglende fleksibilitet i de kompenserende løsninger.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Vil regeringen arbejde for, at der kan skabes helhedsorienterede løsninger på tværs af lovgivninger og sektorer, så en og samme person kan yde støtten, selvom den er bevilget efter forskellige bestemmelser?

Organisationerne anbefaler:

- Ændring af lovgivningen, så kommunen skal føre et stærkere bevis for sin handling, når den vil reducere den konkrete og individuelt udmålte hjælp til en borger, hvis situation er uændret.
- Ændring af reglerne, så de fremmer en konkret og individuel udmåling af hjælpen til borgere, der har behov for omfattende støtte i deres boligsituation. Hjælpen skal gives uafhængigt af boligen, og det skal være muligt at tage hjælpen med, hvis man vælger at flytte til en anden bolig.
- Ændring af lovgivningen, så det bliver muligt for borgeren at bestemme, at det er den samme person, der skal udføre hjælpen, selvom den er bevilget efter forskellige lovgivninger.

19c Behandling

Personer med handicap oplever at blive afvist i forskellige dele af behandlingssystemet med henvisning til deres handicap. For eksempel oplever psykisk udviklingshæmmede, at blive afvist ved henvendelse til psykiatrien, til misbrugsbehandling m.v. alene med den begrundelse, at de er udviklingshæmmede, og behandlingsstedets manglende indsigt i udviklingshæmning.

Organisationerne anbefaler:

- At gøre det ulovligt for behandlingssystemet at afvise behandling af borgeren med handicap med henvisning til, at de ikke har "forstand" på den pågældende funktionsnedsættelse.

19c Transport

Retten til, at samfundets tilbud og faciliteter til den almene befolkning er tilgængelige for personer med handicap, omfatter også transportmidler. DSB's krav om 48 timers forudbestilling af assistance ved benyttelse af offentlig transport og begrænsning i ankomsttid før kl. 16, er i strid med denne rettighed.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål og anbefalinger:

- Hvad bør regeringen gøre, for at personer med handicap, der ønsker at benytte offentlige transportmidler, frit kan opnå den nødvendige assistance?

Organisationerne anbefaler:

- At gøre det ulovligt for leverandører af offentlig transport at stille krav om 48 timers forudbestilling og begrænsning i ankomsttid til før kl. 16.

Artikel 20 – Personlig mobilitet:

20a: Eget valg

Tilgængelige transportmuligheder er afgørende for at sikre personlig mobilitet for personer med handicap. Transportministeriet udgav i 2010, som angivet i statsrapporten, en tilgængelighedspolitik om transport for personer med handicap.

Ministeriets politik har mest karakter af at være en statusrapport. Efter vedtagelse af politikken er der eksempler på både indkøb af utilgængeligt materiel og etablering af utilgængelige fysiske anlæg. Der er behov for en mere ambitiøs tilgængelighedspolitik, der er langt mere målrettet og løsningsorienteret i forhold til de udfordringer, vi står over for i Danmark og internationalt.

Udover tilgængelighed til den kollektive transport gennem tilgængeligt materiel og tilgængelige stationer, trafik anlæg som busholdepladser, færgeterminaler og lufthavne, er der andre omstændigheder, der skal være på plads for at sikre mobilitet, personlig autonomi og spontanitet. Der er fx på nuværende tidspunkt udfordringer i bybusser, der i og for sig er tilgængelige, men tilgængeligheden kan ikke benyttes, fordi buschaufføren ikke må forlade sin plads og assistere med at folde rampen i bussen ud. På samme måde skal man bestille 48 timer i forvejen, hvis man har behov for assistance på en af fjerntogsstationerne. Der er også behov for tilgængelighed i forhold til informationssystemer og billetter, heriblandt de nye rejsekort, der giver store udfordringer for personer med kognitive handicap, der glemmer at checke ud.³⁶

Organisationerne anbefaler:

- Udarbejdelse af en langsigtet strategi, der sikrer tilgængelighed til materiel og anlæg på transportområdet. Strategien skal både sikre, at al nyindkøbt materiel og nyanlagte anlæg bliver tilgængelige, ligesom eksisterende materiel og anlæg på længere sigt skal gøres tilgængeligt.

20a: Mobilitet til rådighed

Lov om trafik selskaber stiller en individuel handicapkørsel til rådighed for personer, der er svært bevægelseshæmmede. Desuden har andre grupper af personer med handicap, som fx personer med synshandicap, udviklingshæmning og psykosociale handicap, behov for, men i dag ikke mulighed for, at kunne benytte individuel handicapkørsel, når den kollektive transport ikke er tilgængelig for dem. Ideelt skal alle offentlige transportmidler være tilgængelige for alle, så kun ganske få har brug for handicapkørslen. I dag er der flere, der har brug for den, fordi de offentlige transportmidler ikke er tilstrækkeligt tilgængelige.

Det skaber udfordringer, at handicapkørsel udbydes af seks forskellige trafik selskaber, der er stor forskel i tilbuddene, og at det er problematisk eller nogle steder umuligt at færdes på tværs af trafik selskabernes område.

Organisationerne anbefaler:

- At regeringen sikrer individuel handicapkørsel, også for de personer med handicap, der selv vil kunne færdes i tilgængelige offentlige transportmidler, frem til tilgængeligt materiel og informationstjenester er indkøbt og fuldt taget i brug.

³⁶ Rejsekortet er et billetsystem baseret på et chipkort, der kan bruges i bus, tog og metro og med tiden indføres til anvendelse i alle trafik selskaber i Danmark.

- At kollektiv transport gøres tilgængelig, så det ikke er manglende tilgængelighed, der tvinger personer med handicap til at anvende individuel handicapkørsel.
- Målgruppen for individuel handicapkørsel udvides til at omfatte alle personer med handicap, der ikke har mulighed for at benytte kollektiv transport.

20b: Ledsagelse

Personlig ledsagelse er en forudsætning for mobiliteten for mange personer med kognitive funktionsnedsættelser. Danmark har en ledsageordning, der indebærer ret til ledsagelse 15 timer månedligt, hvilket i de færreste tilfælde er tilstrækkeligt. Ledsageordningen indebærer desuden, at personer med behov for specialpædagogisk bistand i forbindelse med ledsagelsen – eller som ikke selv er i stand til at efterspørge ledsagelsen – ikke har ret til de 15 timers ledsagelse. Derved begrænses personer med meget indgribende handicap markant i deres mobilitet. Organisationerne får meldinger om, at en stadigt større gruppe personer med meget indgribende handicap aldrig eller meget sjældent kommer uden for deres botilbud grundet mangel på ledsagelse. De markante nedskæringer i bo- og støttetilbud til personer med handicap de senere år har forværret dette problem.

Organisationerne anbefaler:

- At regeringen giver personer med handicap, som ikke selv kan efterspørge ledsagelse, og/eller som har behov for socialpædagogisk bistand, samme ret til ledsagelse, som andre personer med handicap.
- At regeringen afskaffer lovgivningens mulighed for at reducere i antallet af månedlige ledsagertimer for borgere, der bor i botilbud.

Artikel 21 – Ytrings- og meningsfrihed samt adgang til information:

Regeringen anfører i sin rapport, at der er samme mulighed for at udtrykke holdninger og meninger for personer med handicap, som for andre personer. Personer, der er tvangsindlagt, kan begrænses i deres mulighed for at kommunikere, som de ønsker det.

21a: Tilgængelighed til information

Regeringen har ingen overvejelser over, hvilke former for rimelig tilpasning, der er behov for, for at personer med handicap kan følge med i og bidrage til den offentlige debat. Ej heller over, i hvor høj grad samfundet stiller rimelig tilpasning til rådighed på kollektiv basis. Fx ved at have tekstning, tegnsprogstolkning og synstolkning i forhold til generel information og på de statsstøttede og nationale tv-kanaler. Også for personer med kognitive funktionsnedsættelser er der et efterslæb, idet generel information til borgerne, om fx sundhedsydelse, ordninger på arbejdsmarkedet og muligheder i uddannelsessystemet, oftest ikke findes i pictogramform eller læs let-versioner. Ligeledes er der ingen samlet eller koordineret indsats for tilgængelighed til aviser, tidsskrifter og informative offentlige publikationer. Lydavisere (indtalte lokalaviser) lukkes uden alternativer, hvor blinde, svagsynede og ordblinde kan få adgang til avisernes informationer, overvejelser og debat.

Organisationerne anbefaler:

- At adgangen sikres for alle til al information, herunder radio og tv-udsendelser på landsdækkende nationale kanaler. Det betyder, at informationerne skal tilrettelægges efter en bred vifte af metoder, der tilgodeser personer med handicap, uanset hvilken funktionsnedsættelse, der er tale om.

21b: Begrænset tegnsprogstolkning

Regeringen fokuserer på muligheden for at få tegnsprogstolkning i private sammenhænge. (Se beskrivelse under 19b). Men muligheden for at kommunikere i private sammenhænge kan ikke sidestilles med at have lige muligheder for fx at ytre sig i den offentlige debat eller at danne sin egen mening på samme omfattende og oplyste grundlag, som andre mennesker har i det danske samfund.

Organisationerne anbefaler:

- At timebegrænsningen på tegnsprogstolkning ophæves og erstattes af tildeling af tolkning efter ansøgning.

21c: Tilgængelighed til information fra private

De politiske partier modtager støtte afhængigt af stemmetal. Der er ingen betingelser knyttet til denne støtte.

Organisationerne anbefaler:

- At der knyttes krav om tilgængelighed til materialer og hjemmesider som betingelse for den partistøtte, som partierne modtager.

21e: Tilkendegivelse af anerkendelse af tegnsprog

I regeringens rapport hedder det, at tegnsprog er anerkendt som sprog. Der er imidlertid ingen steder i dansk lovgivning, hvor dansk tegnsprog anerkendes som officielt dansk sprog. Anerkendelsen består alene i, at den danske stat til tider dækker omkostningerne ved tolkning.

Organisationerne anbefaler:

- At dansk tegnsprog anerkendes som officielt sprog.

Artikel 22 – Respekt for privatlivet:

22(1): Ulovlig indblanding i privatliv

Vilkårlig eller ulovlig indblanding i privatliv eller familieliv sker direkte i kraft af den institutionelle tilgang til at dække behovet for hjælp og støtte til personer med handicap. **Hverdagen i et botilbud styres af personalets vagtplaner og tilrettelæggelse af deres arbejde. Det bliver i højere grad de ansattes arbejdsplads end borgerens hjem.**

Konsekvenserne er, at borgerne oplever en kraftig indblanding i deres privatliv. Det sker både i forhold til konkrete begrænsninger i samvær med venner og kærester, overnattende gæster m.v. Der er eksempler på borgere, der må afbryde deres kæresteforhold, fordi samværet afhænger af, om personalet kan få det passet ind i arbejdsplanen. Hertil kommer, at personalet internt diskuterer borgernes personlige forhold. Der er også eksempler på, at borgere med handicap ikke må få hjælp til at rekvirere seksuelle ydelser. På trods af, at det er tilladt for alle andre. Dertil kommer, at borgere tvinges til at foretage indgribende fysiske ændringer i boligen med henvisning til de ansattes arbejdsmiljø.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- **Hvordan sikres boligforhold for personer med behov for omfattende støtte i hjemmet i overensstemmelse med Konventionen og jf. spørgsmål under Artikel 19 og Artikel 22?**

- Hvordan sikres ligestilling mellem personer med og uden handicap, når det handler om mulighed for seksuel udfoldelse?

Organisationerne anbefaler:

- Stærkere lovgivning for at sikre institutionsbegrebets ophævelse og den enkeltes selvbestemmelse, jf. Artikel 19 og Artikel 22.
- Stærkere lovgivning for at sikre ligestilling i adgangen til seksuel udfoldelse.

22(2): Udveksling af fortrolige oplysninger uden eget vidende

Det følger af psykiatriloven, at der uden borgerens vidende kan udveksles fortrolige oplysninger, når der lægges koordinationsplan ved udskrivelse fra hospital. Desuden kan der udveksles fortrolige oplysninger uden borgerens vidende i forbindelse med det såkaldte PSP-samarbejde (Psykiatri, Sociale myndigheder, Politi).

Organisationerne anbefaler:

- At borgere med psykosociale handicap gives samme beskyttelse vedrørende udveksling af oplysninger, som alle andre borgere allerede har.

Artikel 23 – Respekt for hjemmet og familien:

23(1): Familieliv på lige fod

Praktisk bistand i hjemmet tildeles til personer, der ikke selv har mulighed for at udføre opgaverne. For personer med handicap, der er samboende eller gift med en person, der ikke har handicap, er der ikke mulighed for at opnå praktisk bistand, idet det antages, at personen, der ikke har handicap, kan tage sig af de praktiske opgaver i hjemmet.

Personer med handicap har ikke mulighed for at leve et familieliv på samme vilkår som andre, hvor opgaverne i hjemmet deles ligeligt mellem parterne. Partnere til og store børn af personer med handicap pålægges ofte en uforholdsmæssigt stor byrde.

23(1): Søskendeliv

Det er organisationernes erfaring, at nogle kommuner fokuserer så ensidigt på et barn med handicap, at familiens helhedssituation overses. En sådan ensidighed er til skade for hele familiens trivsel og dermed også til skade for barnet med handicap.

23(1)b – 23(2): Fertilitetsbehandling og adoption

Det er den enkelte praktiserende læge, der vurderer, om en person med handicap er berettiget til fertilitetsbehandling. Det skal vurderes, om den enkelte har forældreevne. Eneste kriterier, der diskvalificerer til behandling uden yderligere vurdering er, at personen har et misbrugsproblem eller allerede har et barn, der er anbragt uden for hjemmet. Der er ikke yderligere retningslinjer for, hvordan forældreevne vurderes.

Det betyder, at adgangen til fertilitetsbehandling bliver vilkårlig. Nogle praktiserende læger finder ikke, at handicap er en hindring for forældreskab, mens andre mener, at handicap i sig selv diskvalificerer den enkelte som forælder. På den måde bliver det vanskeligere for personer med handicap at få fertilitetsbehandling end for andre. Der bliver også en uensartet og vilkårlig behandling af personer med handicap i forhold til, hvem der kan og ikke kan behandles for ufrivillig barnløshed.

Det er organisationernes erfaring, at nogle borgere med handicap søges overtalt til sterilisering og abort.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Om regeringen vil udarbejde retningslinjer for, hvordan forældreene bedømmes og til hvem, der kan og skal gives fertilitetsbehandling, således at personer med handicap ikke afvises vilkårligt?
- Om regeringen vil sikre uddannelse af sundhedspersonalet, således at de rådgiver i overensstemmelse med gældende lovgivning – ikke ud fra personlige synspunkter og fordomme?

Organisationerne anbefaler:

- At alle borgere med handicap sikres lige mulighed for at opretholde fertiliteten, få børn og stifte familie på lige vilkår med andre. Tilsvarende gør dette sig gældende i forbindelse med adoption.

23(2): Cochlear Implant og tegnsprog

I familier med døve forældre henstiller Sundhedsstyrelsen, at der knyttes en primær pædagogisk kontaktperson, der er normalthørende, samt at børn med CI, hvis forældre er døve forældre, placeres i daginstitutioner og skoler med normalthørende børn.³⁷ Formålet er angiveligt at opnå samvær med gode sprogmodeller. Der ses herved en værdiladning, der rangerer tegnsprog lavere end dansk talesprog. Samtidig fratages forældrene selvstændighed, selvbestemmelse og ret til at opdrage egne børn.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan sikres anerkendelse af selvbestemmelsesretten i døve familier?
- Hvordan sikres familiens ret til at vælge et tegnsprogstilbud/tegn sprogligt læringsmiljø til børn med CI?

Organisationerne anbefaler:

- Fuld anerkendelse af to-sprogethed for CI-opererede børn med døve forældre.

23(2): Forældre med udviklingshæmning og psykosociale handicap

Danmark yder utilstrækkelig støtte til forældre med kognitive vanskeligheder. Det er velkendt og velbeskrevet, at danske myndigheder foretager mange (formelt set) frivillige og egentlige tvangsfjernelser af børn fra forældre med udviklingshæmning og psykosociale handicap.³⁸ Alternativer i form af målrettet støtte til udvikling af forældrekompetencer, finder sted i endog meget lille omfang, selvom der findes veldokumenterede udenlandske erfaringer med forældrekompetenceudviklingsprogrammer.³⁹

Desuden kan tilføjes, at den institutionsprægede indsats i forhold til nogle personer med handicap, reelt er med til at forringe deres muligheder for at opretholde et familieliv, som de selv ønsker det.

³⁷ <http://www.sst.dk/publ/Publ2012/05maj/CochlearImplantBoernKlinRetnlRevudg.pdf> - side 12

³⁸ Formidlingscenter Øst, 2001: Udviklingshæmmede som forældre.

³⁹ Formidlingscenter Øst, 2002: En plus en – måske tre.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål;

- Vil regeringen i højere grad inddrage internationale erfaringer med støtte til forældre med udviklingshæmning?

23(3): Forældre uden handicap til børn med handicap

Aktuelt savnes der et fokus på forældre uden handicap til børn med handicap, idet også de forældre kan opleve, at deres familieliv bliver intervenseret af offentlige myndigheder, i form af fagfolk, der kan have en anderledes dagsorden i forhold til, hvad det bedste er for barnet. Som et eksempel kan hørende forældre til døve børn med CI nævnes.

Artikel 24 – Uddannelse:

24(1) a og b og 24(2) a og b: Udvikling af selvværd og personlighed

Den 1. maj 2012 kom der nye lovgivning om specialundervisning til folkeskoleelever. Loven har til formål at støtte en øget inklusion af elever med særlige undervisningsbehov i alment skolemiljøet.⁴⁰

Danmark har med den lovgivning taget positive skridt i retning af øget mulighed for inklusion af børn med særlige behov. Det rejser udfordringer i forhold til alle børnene i alment skolen, og de børn, der fortsat går i et specialiseret tilbud.

Det er rapporteringsorganisationernes erfaring, at nogle børn og unge med handicap oplever ikke at kunne få den fornødne hjælp, støtte og behandling, da de ikke har en diagnose og heller ikke har udsigt til at få det.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvilke overvejelser gør regeringen sig om den øgede inklusion, og hvordan identitet, selvværd, sproglig forskellighed og positive selvopfattelser fortsat kan udvikles, herunder hvordan dette kan understøttes, blandt andet via fællesskaber med andre børn i tilsvarende situation?
- Hvordan vil regeringen sikre, at alle børn med handicap og behov for støtte får det?

24(2)b-e: Kvalitet i inklusion:

Det er kommunerne, der har ansvaret for grundskolen og dermed inklusion. Med kommunalt selvstyre bliver inklusionen i grundskolen forskellig fra kommune til kommune.

Lærerne og deres organisation giver udtryk for, at de ikke har tilstrækkelig faglighed til at inkludere på kvalificeret grundlag.⁴¹ Fra statens side er der givet 1 milliard danske kroner på 2013 niveau til brug over 6 år. Det svarer til 3.380 danske kroner pr. lærer pr. år.

⁴⁰ ”Lov om ændring af lov om folkeskolen, lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler) (Inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning og tilpasning af klagereglerne til en mere inkluderende folkeskole m.v.) Lov nr. 379 af 28/4/2012)

⁴¹ http://uvm.dk/~media/UVM/Filer/Udd/Folke/PDF13/130619%20Ebog%20Kommunernes%20omstilling%20til%20oeget%20inklusion.ashx?sc_campaign=64E8A7B05CC94456ACD83B4E989E6509

Midlerne skal anvendes til at opkvalificere på en række forskellige felter: Fagligt kompetenceløft, IT i undervisningen, klasseledelse, styrket dansk og matematik samt inklusion. Kommunerne bestemmer selv, hvordan de forskellige indsatsområder tilgodeses i tildelingen af midler. Mangel på viden om, hvordan børn med specifikke handicap undervises, fører i nogle tilfælde til fritagelse, der er skadeligt for det enkelte barns faglige niveau, samvær med de andre børn og selvværd. Fritagelserne forhindrer desuden børnenes fortsatte uddannelse. Som eksempel kan nævnes blinde børns undervisning i idræt, fysik og geometri.⁴²

Særligt er der vanskeligheder i omstillingsprocessen mod en styrket inklusion, hvor skolerne mangler kompetencer til at identificere børn med handicap og behov for ekstra støtte. Børn med (usynlige) handicap opdages ofte sent, og barnet får ikke den tilstrækkelige støtte. Et eksempel herpå er børn med ordblindhed, der traditionelt har været elever i almenskolen. Selvom skolerne fra ministeriums og kommuners side hævdes at have kompetencer til at identificere barnets særlige behov og give den rette støtte, så viser Undervisningsministeriets statistikker, at alt for mange af disse børn kommer ud af skolen, uden at have tilstrækkelige færdigheder i læsning, skrivning og matematik til at kunne bestå folkeskolens afgangsprøve.⁴³ Det ser vi som udtryk for, at eleverne ikke reelt har været inkluderet i undervisningen.

Ift. hjælpemidler og compensation er der stor variation i, hvordan børn med behov herfor får støtte. Eksempelvis er der ikke et regelsæt for tildeling af IT-hjælpemidler. Lærerne har ofte ikke kompetencer til at give eleven instruktion i brugen af IT-hjælpemidlerne. Når læreren ikke kender muligheden for at anvende hjælpemidlerne i undervisningen, får barnet ikke tilstrækkelig kvalificeret undervisning, og kan ikke følge de andre elever fagligt og mister mulighed for at udvikle sit potentiale.

I forbindelse med omstillingen til en styrket inklusion er der børn, der bliver flyttet fra et specialiseret tilbud, hvor de får massiv støtte samt fysisk træning for at tilgodese deres særlige behov til et tilbud i almenskolen.

Med den styrkede inklusion får almenskolens ledere ansvaret for at ansætte hjælpere, der afhængig af barnets behov kan give personlig og praktisk hjælp, og i nogle tilfælde også understøtte, at barnet indgår i skolens sociale fællesskab.

Organisationerne oplever, at kommunerne er modvillige i forhold til at bruge de videnshavere, der findes på området.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan sikres det, at børnene får et tilbud i den almene skole, hvor de får dækket deres behov for undervisning og træning?
- Hvordan sikres det, at skolerne og lærere har de rette kompetencer til at identificere særlige behov og til at undervise børn med særlige behov?
- Hvordan vil regeringen sikre, at skolerne reelt har tilstrækkelig viden om brug af hjælpemidler og instruktion og støtte i brugen af hjælpemidler til at give rimelig tilpasning?

⁴² http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2FC.12%2FDNK%2FCO%2F5&Lang=en Section C, pkt. 20

⁴³ Capacent, 2009: Uddannelsesresultater og –mønstre for børn og unge med handicap.

- Hvordan vil regeringen sikre, at de tildelte ekstra midler reelt bliver anvendt til at opkvalificere skolerne og lærerne i forhold til inklusion?
- Hvordan vil regeringen sikre, at skolelederne har de rette kompetencer til at ansætte hjælpere, der er kvalificerede i forhold til den konkrete opgave?
- Hvordan vil regeringen undgå, at inklusionen i grundskolen bliver en spareøvelse?

Organisationerne anbefaler:

- At forpligte kommunerne til tidlig testning af børn med læsevanskeligheder, så der kan sættes ind med den nødvendige hjælp.
- Etablering af efter- og videreuddannelse af lærerne, så de får den nødvendige viden om handicap og får de rette kompetencer til at undervise børn med særlige behov, herunder i brugen af hjælpemidler.
- Vedtagelse af en plan, der sikrer fuld og effektiv tilgængelighed og inklusion på alle niveauer i uddannelsessystemet, fra daginstitutionsområdet til grundskoler, ungdomsuddannelser, erhvervsuddannelser og videregående uddannelser samt ved efter- og videreuddannelse og livslang læring.

24(2)b: Ungdomsuddannelse:

Regeringen har målt, at 95 % af en ungdomsårgang skal tage en ungdomsuddannelse, men der er ikke overvejelser over, hvordan dette mål kan nås for unge med handicap. I praksis er ungdomsuddannelserne ikke i tilstrækkelig grad inkluderende, herunder fysisk tilgængelige for personer med handicap, og undersøgelser har vist, at unge med handicap langt fra tager ungdomsuddannelse med samme frekvens, som andre unge.⁴⁴

Der er stort behov for at give rimelig tilpasning og at gøre ungdomsuddannelserne mere inkluderende, eksempelvis ved at gøre det muligt at forlænge den tid en ungdomsuddannelse strækker sig over. Ligeledes skal der gives rimelig tilpasning ved, at den unge kan tage sine hjælpemidler med sig fra grundskolen, så der ikke opstår perioder, hvor den unge må undvære hjælpemidler.

Der eksisterer en Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse, som skulle være for de (få) unge, der på ingen måde kan profitere af de ordinære ungdomsuddannelser, men det er rapporteringsorganisationernes erfaring, at de unge, der har de mest vidtgående vanskeligheder, har vanskeligt ved at få et ungdomsuddannelsesforløb

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvad gør regeringen for at sikre, at 95 % af målsætningen også gennemføres for unge med handicap, herunder for, at de unge, der har de allerstørste vanskeligheder, får opfyldt deres ret til uddannelse?
- Hvordan vil regeringen sikre øget inklusion på ungdomsuddannelserne?
- Hvordan sikrer regeringen tilstrækkelig specialpædagogisk viden og viden om hjælpemidler og særligt tilrettelagte materialer til stede/rådighed for ungdomsuddannelserne?
- Der er gode erfaringer med gennemførelsen af ungdomsuddannelse, når der tilbydes psykologbistand til personer med psykosociale handicap, men bistanden tilbydes kun sporadisk. Hvad vil regeringen gøre for at udbrede den praksis?

Organisationerne anbefaler:

- Undersøgelse af ungdomsuddannelsesfrekvensen for unge med handicap.

⁴⁴ Capacent, 2009: Uddannelsesresultater og -mønstre for børn og unge med handicap.

- Målrettede initiativer for at sikre en ungdomsuddannelsesfrekvens for unge med handicap på samme niveau, som for andre unge.

24(3)a-c: Opretholde specialiseret faglighed

Der er fortsat tilbud til de børn, der vurderes at have så store vanskeligheder, at de ikke kan inkluderes i den almindelige undervisning. Men mange kommuner flytter ressourcer fra de specialiserede tilbud til almenskolerne i forbindelse med omstillingen til en styrket inklusion. Derfor giver organisationerne udtryk for en stor bekymring for en udhuling af kvaliteten og fagligheden i tilbuddene til børnene i de tilbageværende specialtilbud.

Tegnsprogsmiljøet er stort set forsvundet fra grundskolen, og rådgivning og vejledning til forældrene handler ensidigt om Cochlear Implant og taletræning.⁴⁵ Brug af tegnsprog anbefales ikke. Herved svækkes døvesamfundets sproglige identitet. Ligeledes svækkes kvaliteten og intensiteten i indlæringen af punktskrift for børn, der er blinde eller døvblinde.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan sikres opretholdelsen af specialiserede tilbud af høj kvalitet og faglighed?

Organisationerne anbefaler:

- Højere grad af sikring af kompetent rådgivning og vejledning til forældrene og til det personale, der tager sig af og underviser børn med vidtgående handicap, herunder også rådgivning, der giver tegnsprog som mulighed.
- Sikring af, at der er kompetent vejledning og rådgivning at få i forhold til børn med sjældne og/eller komplicerede handicap.

24(5): Videregående uddannelse

For at oppebære uddannelsesstøtte fra staten skal man gennemføre en videregående uddannelse på normeret tid. Særlige forhold som sygdom kan danne baggrund for at søge dispensation om forlængelse af studietiden. Der er ikke adgang til at søge studiet forlænget med baggrund i handicap. **Det betyder, at personer, der som følge af et handicap bruger længere tid på at studere, ikke kan modtage uddannelsesstøtte i hele studietiden. Også den specialpædagogiske støtte i form af hjælpemidler, særligt tilrettelagte materialer, tolkning, støtte- og mentortimer m.v. er bundet op på, at man kan følge uddannelsen inden for den normerede tid.**

Det er en forudsætning for at modtage uddannelsesstøtte, at man maksimalt har en indtægt fra erhvervsarbejde på 87.816 kr. pr. år på 2013-niveau. For de studerende, der grundet handicap ikke kan have erhvervsarbejde ved siden af studierne, er uddannelsesstøtten forhøjet med et tillæg, der er på niveau med det, andre studerende tjener ved erhvervsarbejde. Målgruppen for tillægget er de, der grundet handicap ikke er i stand til at have et erhvervsarbejde, mens de, der grundet handicap er nødt til at bruge længere tid på studiet, ikke er omfattet.

Studerende, der som følge af handicap ikke kan gennemføre studiet på normeret tid, kan søge **revalidering**. For at opnå bevilling hertil skal tre betingelser være opfyldt: Den studerende skal have karaktergennemsnit fra ungdomsuddannelsen, der opfylder det almindelige adgangskrav. Desuden skal uddannelsen være den kortest mulige vej til

⁴⁵ Baseret på DDL's rundringning til døveskolerne d. 15. august 2013, på landsplan er der kun 75 elever, som får dele af undervisningen på tegnsprog eller tegnstøttet kommunikation ud af ca. 600 døvfødte børn i folkeskolealderen.

arbejdsmarkedet, og det skal også være realistisk, at uddannelsen fører til beskæftigelse. Personen udsættes således for det såkaldte "dobbelte optag". Fordi andre alene vurderes på karaktererne, men ikke på, om uddannelsen er kort og kan føre til beskæftigelse.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Vil regeringen ændre kriterierne for tildeling af økonomisk og individuel støtte i form af hjælpemidler, særligt tilrettelagte materialer, tegnsprogstolkning, støtte- og mentortimer m.v., således at der kan tildeles støtte i hele studietiden?
- Vil regeringen ændre kriterierne for tildeling af handicaptillæg til Statens Uddannelsesstøtte, således at den foregår i overensstemmelse med et funktionsbestemt handicapbegreb, der relaterer sig til studiet – ikke til muligheden for at varetage et erhvervsarbejde?
- Vil regeringen ændre reglerne for studiestøtte for personer med handicap, således at de ikke til forskel fra andre studerende skal udsættes for dobbelt optag?
- Mener regeringen, at personer med handicap i dag er ligestillet i deres valg af uddannelse?

24(5): Livslang læring

Delvist selvbetalt, delvist offentligt finansieret fritidsundervisning er udbredt, og personer med handicap har mulighed for at deltage i denne undervisning i det omfang undervisningslokalerne, undervisningsmaterialet og pædagogikken er tilgængelig. Desuden er den mulighed for at oprette handicaphold, hvor det er hensigtsmæssigt med særlig pædagogisk tilrettelæggelse og små hold. De få deltagere gør, at holdene for personer med handicap samlet set er dyrere pr. deltager end de almindelige hold. Kommunerne er via folkeoplysningsloven forpligtet til at give støtte til fritidsundervisningen, og de har mulighed for at give et højere tilskud til handicapholdene.

Ikke alle kommuner vælger at give et tilskud til handicapundervisningen, der gør, at egenbetalingen er den samme som for almindelige hold. Således er personer med handicap tvunget til at betale mere for fritidsundervisning end andre.

I forbindelse med undervisningen giver nogle kommuner tilskud til befordring for personer med handicap. Der er også en mindre statslig pulje til formålet.

Den statslige pulje er finansieret via en midlertidig bevilling og således hele tiden i risiko for at ophøre.

Selv med kommunal og statslig finansiering må personer med handicap i mange kommuner medfinansiere befordringen med beløb, der er større, end hvad de skulle betale for offentlig transport, hvis de havde haft mulighed for at benytte offentlige trafiksystemer.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvad kender regeringen til kommunernes administration af ordningen, herunder Bornholms Kommunes ensidige placering af krisebetinget nedskæring på støtten til fritidsundervisningen for personer med handicap?
- Hvordan opfatter regeringen diskriminationsbegrebet, hvis ikke Bornholms Kommunes beslutning er et udtryk for diskrimination?

Organisationerne anbefaler:

- Tydeliggørelse af, at formålet med forpligtelsen til at give højere tilskud til handicapundervisningen er at sikre lige egenbetaling for personer med og uden handicap.

24(5): Efter- og videreuddannelse

Personer med handicap har mulighed for at deltage i efter- og videreuddannelse på samme optagelses- og økonomiske vilkår som andre. Området er ikke omfattet af en forpligtelse til at stille rimelig tilpasning i form af hjælpemidler, pædagogisk tilpasning, særligt tilrettelagte materialer, tegnsprogs- og skrivetolkning, mentor samt personlig assistance til rådighed. I praksis er mulighederne for deltagelse derfor stærkt begrænsede.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvad vil regeringen gøre for at sikre, at personer med handicap i praksis kan nyde retten til efter og videreuddannelse?

Organisationerne anbefaler:

- Vedtagelse af lovgivning, der sikrer personer med handicap ret til støtte, særligt tilrettelagte materialer og hjælpemidler ved efter- og videreuddannelse.

24(5): Dansk for voksne udlændige

Der er krav om, at personer, der kommer til Danmark som flygtninge eller familiesammenførte, deltager i danskundervisning.

Undersøgelser af danskundervisningen på landets sprogcentre har vist, at der ikke konsekvent stilles specialpædagogisk bistand i form af hjælpemidler og særligt tilrettelagte materialer til rådighed ved undervisningen og ved tests.⁴⁶ Derfor er det vanskeligere for personer med handicap at følge den undervisning, der er forudsætning for at kunne opnå permanent opholdstilladelse og statsborgerskab, jf. Artikel 18.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan vil regeringen sikre, at der på sprogskolerne er den rette specialpædagogiske bistand til rådighed?

Organisationerne anbefaler:

- Iværksættelse af en systematisk undersøgelse af den specialpædagogiske bistand, som finder sted på landets sprogcentre.
- Opkvalificering af sprogskolernes personale i forhold til specialpædagogiske kompetencer, og/eller, at der indgås tættere samarbejde mellem specialpædagogiske undervisningsinstitutioner og sprogskolerne.
- Anerkendelse af Konventionens handicapbegreb ved at udvide den kreds af personer, der kan få handicapbetinget dispensation fra kravene om beskæftigelse og testning som forudsætning for permanent opholdstilladelse og indfødsret.

Artikel 25 – Sundhed:

Den danske stats rapport beskriver en række initiativer og indsatser på sundhedsområdet. Flere af beskrivelserne er imidlertid ikke dækkende for de problemer,

⁴⁶ Center for Ligebehandling af Handicappede, 2007: www.clh.dk/index.php?id=1347

Indenrigsministeriet, 2002: Antologi: Udlændinge med særlige undervisningsbehov

Bie, Charlotte og Skadhauge, Jette, Videncenter for tosprogethed og interkulturalitet (UC2), 2008: Det gælder om at rydde sten af vejen.

som personer med handicap oplever. Herudover er flere problemstillinger ikke med i rapporten.

25a: Lighed i sundhed

Flere nylige undersøgelser har vist, at personer, der bor i botilbud pga. et handicap, oplever markant ulighed i adgangen til sundhed og sundhedsvæsenet.^{47 48}

Den ulige adgang skyldes, at borgerne har et handicap, og praksis er dermed i strid med Konventionen.⁴⁹

Statsrapporten beskriver Sundhedsstyrelsens tilsyn over for bosteder på medicinområdet og nævner også ordningen om forebyggende hjemmebesøg. Det øgede tilsyn er imidlertid kun et enkeltstående initiativ og botilbuddene er ikke omfattet af obligatoriske og tilbagevendende tilsyn, som plejehjem for ældre borgere. Samtidig er de opsøgende og opfølgende hjemmebesøg specifikt målrettet ældre borgere og ikke personer med handicap. Tværtimod viser erfaringerne fra handicaporganisationerne, at nogle personer med en intellektuel, kognitiv eller psykisk funktionsnedsættelse møder store barrierer, bl.a. ift. det primære sundhedsvæsen, der ikke er gearet til at imødekomme behovene. Samlet set har Danmark derfor ikke truffet passende foranstaltninger for at sikre, at personer, der bor i botilbud, har adgang til de sundhedsydelser, de har behov for.

Herudover er mange sundhedsklinikker ikke tilgængelige for personer med handicap, og der findes ingen retvisende registrering af, hvilke klinikker, der er tilgængelige. En undersøgelse fra 2012 fra Region Hovedstaden viste fx, at kun 16 % af klinikkerne i almen praksis levede op til analysens kriterier for tilgængelighed.⁵⁰

Endelig er der brugerbetaling på en række handicaprelaterede udgifter på sundhedsområdet, der ligeledes er med til at give ulige adgang for personer med handicap, bl.a. på tandplejeområdet, til befordring og på medicin.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvad skyldes forskellen i tilsyn med sundhedsydelser på plejehjem og i botilbud, og hvordan vil regeringen sikre, at borgere, der bor i botilbud, får samme adgang til sundhedsvæsenet, og herunder sikker medicin, som andre borgere?
- **Hvordan vil staten sikre, at alle sundhedsydelser, herunder ydelser leveret af private udbydere og privatpraktiserende sundhedspersoner, er tilgængelige for personer med handicap?**
- Vil staten tage initiativ til en kortlægning af den handicaprelaterede brugerbetaling på sundhedsområdet og efterfølgende handle i forhold til de steder, hvor brugerbetalingens konsekvenser medfører diskrimination af personer med handicap?

⁴⁷ http://www.pharmakon.dk/data/files/Aps/Forskningsprojekter/Sikkerhed_i_medicineringen_botilbud/Rapport_v_1-1_dec11.pdf

⁴⁸ <http://www.dsr.dk/Sygeplejersken/Sider/Udviklingshaemmede-svigtes-helbredsmæssigt.aspx>

⁴⁹ SUS, 2011: Udviklingshæmmet og kræftramt.

⁵⁰ Hovedstaden, 2012: Praksisudviklingsplan for Almen Praksis 2012-2015, 2012: <http://www.regionh.dk/NR/rdonlyres/3EABFB8B-5DE6-48F7-8403-649A211D79D1/0/RegionHKoncernPraksisPraksisudviklingsplan280813.pdf>

25b: Forebyggelse og sundhed

Personer med handicap har ofte ikke samme mulighed for at bruge de eksisterende forebyggelses- og sundhedsfremmetilbud – enten, fordi tilbuddene ikke er tilgængelige, eller fordi de ikke er tilstrækkeligt målrettet borgernes behov. Resultatet er, at nogle af de borgere, der har størst behov for forebyggelses- og sundhedsfremmeinitiativer, oplever dårligst adgang til tilbuddene.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan vil staten sikre, at personer med handicap får adgang til de forebyggelses- og sundhedsfremme-indsatser, de har behov for – på lige fod med andre borgere?

25d: Øget bevidsthed gennem uddannelse af sundhedsfagligt personale

I Danmark har sygehusejerne (regionerne) ikke foretaget nogen uddannelsesmæssige tiltag for at kvalificere sundhedspersonalet til at give personer med handicap lige adgang til sundhedsbehandling.⁵¹

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan vil staten sikre, at sundhedsfagligt personale, samt personer der udfører sundhedsydelser på delegeret ansvar fra en sundhedsperson, har den nødvendige viden om de menneskerettigheder, den værdighed og autonomi og de behov, som personer med handicap har?

25e: Diskrimination ved tegning af syge-, ulykkes- og livsforsikringer

Personer med handicap bliver ofte nægtet mulighed for at tegne syge-, ulykkes- og livsforsikringer.

Organisationerne anbefaler:

- Staten må gribe ind for at bringe diskriminationen til ophør, jf. også Artikel 4(1)e.

Artikel 26 – Habilitering og rehabilitering:

26(1)a: Habiliteringsbegrebet

I Danmark skelnes ikke mellem habilitering og rehabilitering. I 2011 forsøgte regeringen at lancere en vejledning om habilitering og rehabilitering.⁵² Vejledningen tog ikke udgangspunkt i den grundige definition, der forinden var beskrevet i en hvidbog. Vejledningen blev derfor anset for så uspecifik og mangelfuld, at både handicaporganisationerne, og de organisationer, der repræsenterer de involverede sagkyndige, udtrykte stor bekymring og kritik.⁵³

⁵¹ Folketingets Sundheds- og Forebyggelsesudvalg, 2012: Spørgsmål af 20. april 2012 (nr. 487 Alm. del) til ministeren for sundhed og forebyggelse:

<http://www.ft.dk/samling/20111/almdel/suu/spm/487/svar/896675/1142112/index.htm>.

⁵² <http://www.sm.dk/Temaer/social-omraader/Handicap/Documents/Vejledning%20om%20kommunal%20rehabilitering.PDF>

⁵³ <http://www.handicap.dk/dokumenter/hoeringssvar/horing-vejledning-om-kommunal-rehabilitering/?searchterm=rehabilitering>

Organisationerne anbefaler:

- At indsatsen genovervejes og at rehabiliteringsbegrebet defineres selvstændigt.

26(1)a: Helhedsorienteret indsats

Organisationerne får hele tiden henvendelser fra personer med handicap, der i kommunerne oplever en fragmenteret indsats, hvor det helt og holdent er op til borgeren at bevare overblikket over kommunes forskellige forvaltninger. Ligeledes oplever borgeren uenigheder mellem de forskellige forvaltninger om, hvem der har ansvaret og betalingsforpligtelsen. Resultatet bliver, at borgeren står tilbage uden den fornødne støtte og opgaven med at finde ud af, hvilken forvaltning, der skal yde indsatsen.

Organisationerne anbefaler:

- At regeringen tydeliggør over for kommunerne, at det er deres ansvar og forpligtelse at sikre sammenhæng og overskuelighed i sagsbehandlingen.

26(1)b: Deltagelse og inkludering via specialundervisning for voksne

Danmark har en lovgivning om voksenspecialundervisning, der har til formål at afhjælpe eller begrænse virkningerne af fysiske eller psykiske handicap (kompenserende specialundervisning). Tilbuddet om voksenspecialundervisning skal medvirke til at forbedre deltagernes mulighed for at leve et uafhængigt og selvstændigt liv, og benytte kompenserende strategier, metoder og hjælpemidler, der øger deltagernes mulighed for inklusion og aktiv deltagelse i samfundslivet.

I praksis er det vanskeligt at få adgang til undervisningen, da lovgivningen herom er sekundær. Specialundervisning kan dermed kun gives, hvis der ikke er tilbud efter anden lovgivning. Der er ingen retssikkerhed for borgeren. Kommunernes tolkning er meget varieret og vilkårlig og Konventionens intentioner om inklusion og lige muligheder realiseres ikke i tilstrækkelig grad, når lovens tilbud om specialundervisning for voksne er gjort sekundær i forhold til anden lovgivning. Det er organisationernes erfaring, at mange søger om voksenspecialundervisning og får afslag i kommunen. Der findes ikke samlede officielle tal for udviklingen i antallet af borgere, der modtager voksenspecialundervisning, men en opgørelse fra Dansk Blindesamfunds kursusafdeling viser, at der er et stødt fald i antallet af kursister ved organisationens kurser. Således var der 105 deltagere i 2002, og med et gradvist fald var man i 2010 nede på 17 kursister årligt.⁵⁴

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan mener regeringen, at det manglende retskrav på undervisning, der har til formål at afhjælpe eller begrænse virkningerne af fysiske eller psykiske handicap (kompenserende specialundervisning), hænger sammen med målsætningen om forpligtelsen til at sikre, at personer med handicap skal have mulighed for inklusion og aktiv deltagelse i samfundslivet?

Organisationerne anbefaler:

- At alle personer med handicap har et retskrav på at modtage voksenspecialundervisning, således at de har mulighed for inkludering i samfundet.

⁵⁴ Opgørelse af 2010 fra Dansk Blindesamfunds kursusafdeling.

26(1)b: Deltagelse og inkludering – handicapbetingede begrænsninger

For personer med skizofrenidiagnoser er der begrænsninger i mulighederne for at få flycertifikat, kørekort uden tidsbegrænsning, blive politibetjent og at adoptere børn. Denne praksis foregår alene med henvisning til diagnosen, og beror ikke på en individuel vurdering. Begrænsningen ophæves ofte ikke, selvom personen er erklæret rask og er medicinfri.

Organisationerne anbefaler:

- At de generelle begrænsninger ophæves, og at der altid skal foreligge en konkret individuel vurdering af borgeren ved afslag på ansøgning om flycertifikat, kørekort uden tidsbegrænsning og adoption.

Artikel 27 – Arbejde og beskæftigelse:

27(1)a: Åbent og inkluderende arbejdsmarked

Regeringen iværksatte en beskæftigelsesstrategi for personer med handicap for perioden 2009-2012.

Strategien for perioden er ikke blevet effektevalueret. Der er gennemført forskellige projekter og initiativer. Der er brug for at samle denne viden med henblik på mere effektivt at kunne sætte den i spil og sikre implementering af virksomme metoder for at øge beskæftigelsen for personer med handicap. Desværre er der sket et større fald i beskæftigelsen for personer med handicap end generelt efter krisen i 2008. Beskæftigelsesgraden for personer med handicap var 44 % i 2012 mod 78 % i samfundet som helhed.⁵⁵

Der er stor forskel på handicapgruppernes beskæftigelsesgrad. For eksempel er beskæftigelsesgraden 24 % for personer med psykiske handicap, mens den er 15 % for personer, der er blinde.⁵⁶

Generelt er kvinder med handicap langt mindre repræsenteret på arbejdsmarkedet end mænd. Beskæftigelsesgraden er 52,1 % for mænd og kun 42,6 % for kvinder. Komiteen for Konventionen om økonomiske-, sociale og kulturelle rettigheder har påtalt underbeskæftigelsen for personer med handicap, uden at regeringen har taget initiativer i den anledning.⁵⁷

27(1)a: Aldersdiskrimination på arbejdsmarkedet

Reglerne om fleksjob gælder kun for personer under folkepensionsalderen. Et fleksjob betyder, at virksomheden aflønner personen for det faktiske antal arbejdstimer, fx 5 timer ugentligt, og at kommunen supplerer med et dagpengelignende tilskud. I Danmark har man mulighed for at opsætte alderspensionen i op til ti år og dermed opnå større alderspension på et senere tidspunkt, hvis man fortsætter på arbejdsmarkedet ud over

⁵⁵ Høgelind m.fl. SFI, 2013: Handicap og beskæftigelse. Udviklingen 2002-2012

⁵⁶ Ibid

⁵⁷ http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2FC.12%2FDNK%2FCO%2F5&Lang=en Section C, 11

folkepensionens alder. Denne mulighed gælder ikke for personer, der er visiteret til et fleksjob.

Tilsvarende kan personer, der er i beskæftigelse og modtager invaliditetsydelse efter reglerne om førtidspension gældende fra før 1. januar 2003, ikke oppebære invaliditetsydelse efter folkepensionsalderen, hvis de ønsker at opsætte deres folkepension for at blive på arbejdsmarkedet. Invaliditetsydelse blev tilkendt efter de før 1. januar 2003 gældende regler, hvis den nedsatte funktionsevne var så alvorlig, at borgeren uden en erhvervsindtægt ville have ret til mellemste eller højeste førtidspension.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvilke initiativer vil regeringen tage for at sikre, at arbejdsmarkedet bliver tilgængeligt for personer med handicap?
- **Hvordan definerer regeringen virksomhedernes forpligtelse til efter § 2a i lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet at træffe hensigtsmæssige foranstaltninger?**
- **Hvilke initiativer vil regeringen tage for at rette op på uligheden i mulighederne for at fortsætte på arbejdsmarkedet ud over pensionsalderen, hvis man er afhængig af handicapkompenserende ydelser som fx fleksjob eller invaliditetsydelse?**

Organisationerne anbefaler:

- At regeringen fastlægger en målsætning om, at beskæftigelsesgraden blandt personer med handicap skal være på niveau med befolkningens i øvrigt.
- At regeringen udarbejder en samlet strategi for at bringe beskæftigelsesgraden blandt personer med handicap på niveau med den øvrige befolkning.
- Omlægning af dele af de kompenserende ordninger, så virksomheden hurtigt og smidigt i samarbejde med borgeren kan iværksætte de fornødne indretninger og tilpasning af systemer m.v. uden kommunal indblanding.
- **Definition af virksomhedernes forpligtelse til at træffe hensigtsmæssige foranstaltninger efter lov om forbud mod forskelsbehandling.**
- **Ny lovgivning, der fjerner aldersbegrænsninger i de handicapkompenserende ydelser i form af fleksjob og invaliditetsydelse.**
- Inddragelse af civilsamfundets viden i beskæftigelsesindsatsen.
- Større gennemsigtighed gennem bedre registrering af anvendelsen af de handicapkompenserende ordninger, så både antal og omkostninger kan aflæses og overvåges.
- Initiativer i forhold til de kønsspecifikke problemstillinger i relation til handicap og beskæftigelse.

27(1)d: Tilgængelighed til jobsøgning

Også i forhold til jobsøgning er der tilgængelighedsproblemer, fx til elektroniske stillingsopslag. Der er ventetid på arbejdsrelaterede hjælpemidler og materialer, der mangler kvalificeret vejledning i forbindelse med job og handicap, og der mangler gennemsigtighed i datagrundlaget om de kompenserende ordninger. Det er både bureaukratisk og besværligt at få adgang til hjælpemidler og særlig indretning af arbejdspladser, hvorfor der skal tænkes i nye løsninger, så borgeren og virksomheden i fællesskab kan løse flere opgaver selv. Beskæftigelsesindsatsen tager ikke højde for forskelle som køn og handicap. Jobcentre spiller en central rolle i beskæftigelsesindsatsen som bl.a. jobformidlere. Generelt mangler jobcentre viden om handicap og beskæftigelse, og jobindsatsen i forhold til personer med handicap bliver ikke prioriteret. Tendensen er parallelle beskæftigelsessystemer i form af beskyttet beskæftigelse og/eller socialøkonomiske virksomheder. Erfaringen viser, at med

handicaporganisationernes medvirken kan personer med handicap blive inkluderet på arbejdsmarkedet, og personer, der i dag er visiteret til beskyttet beskæftigelse, kan opnå beskæftigelse på ordinære virksomheder. Flytningen af de socialøkonomiske virksomheder til Social-, Børne- og Integrationsministeriet kan forstærke tendensen med parallelle beskæftigelsessystemer.

Jobcentrene prioriterer beskæftigelse af personer med handicap lavere end beskæftigelse af andre ledige, hvilket er diskriminerende.

27(1)e: Fremme beskæftigelsesmuligheder – tilgængelighed

Mange arbejdspladser, herunder i det offentlige, er ikke fysisk tilgængelige. Desuden mangler der overvejelser over, hvordan man kan skabe et åbent og inkluderende arbejdsmarked. Der er behov for nytænkning af rimelig tilpasning og for at arbejde med holdninger. Der skal tænkes i nye løsninger, fx i forhold til anvendelse af positive incitamentsstrukturer, der kan fremme virksomhedernes motivation for at ansætte personer med handicap. Der er mange fordomme blandt kollegaer og virksomheder om det at arbejde sammen med personer med handicap.⁵⁸

Artikel 28 – Tilstrækkelig levestandard og social tryghed:

28(1): Handicapbetinget diskrimination i levestandarden

Personer med handicap uden for arbejdsmarkedet har ikke ret til overenskomstforhandlinger på lige fod med resten af befolkningen eller sikring af, at forsørgelsesgrundlaget stiger i samme takt, som for personer på arbejdsmarkedet. Derfor er der ingen garanti for forbedring af levestandarden i takt med andres levevilkår.

Derfor oplever personer med handicap på overførselsindkomst et markant fald i købekraften. Føringelsen af satsreguleringen, der afgør graden af overførselsindkomstens regulering, rammer i stort omfang personer med handicap.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvordan ser indkomstudviklingen over de seneste 10 år ud for personer på førtidspension sammenlignet med befolkningen i øvrigt?

Organisationerne anbefaler:

- Indførelse af reelle forhandlinger med handicaporganisationerne om regulering af forsørgelsesgrundlaget.

28(1): Minimumsalder for førtidspension

Aldersgrænsen på 40 år i relation til tilkendelse af førtidspension er aldersdiskriminerende. Det er ikke alderen, der skal bestemme indsatsen, men behovet. Det er kun, hvis det kan dokumenteres, at arbejdsevnen ikke kan forbedres, at førtidspension kan tilkendes til personer under 40 år. Alternativet, hvis en person ikke kan forsørge sig selv via et arbejde, er kontanthjælp, der er en langt lavere og transbestemt ydelse.

Organisationerne anbefaler:

- Fjernelse af aldersgrænsen på 40 år i forhold til tilkendelse af førtidspension.

⁵⁸ Høgelund, J. og Kjeldsen, M.M., SFI, 2012: Handicap og beskæftigelse, regionale forskelle.

28(1): Medicinsk og kirurgisk behandling som forudsætning for forsørgelse:

I forbindelse med tilkendelse af forsørgelsesydelse har Ankestyrelsen afgjort, at det er i overensstemmelse med national lovgivning at kræve behandling med antidepressiv medicin og operation som forudsætning for at være berettiget til forsørgelsesydelse.⁵⁹ Enkelte kommuner har stillet lignende krav om behandling med ECT. I forbindelse med afgørelsen udtalte socialministeren, at hun ville tage initiativ til et tre-årigt forsøg, hvor denne praksis stilles i bero.⁶⁰ Imidlertid er det endnu ikke sket.

Organisationerne anbefaler:

- At der straks tages initiativ til at skille retten til forsørgelse fra ethvert krav om tvangsbehandling, som er uønsket af borgeren.

28(2)d: Adgang til boliger

Udviklingen er, at flere og flere unge personer med handicap anvises nybyggede almene boliger. Det har en meget direkte konsekvens for det månedlige rådighedsbeløb, idet huslejerne her er meget høje. Det er her en særlig – og central – pointe, at borgeren udelukkende bor i disse boliger på grund af handicap. Andre unge uden handicap vil have bedre muligheder for at vælge billige værelser eller lignende. Problematikken udgør en alvorlig trussel mod levestandarden for unge personer med handicap.

28(2)e: Sikring af pension

Personer med handicap er ikke sikret en ordentlig alderspension, fordi de ikke har kunnet opspare tilstrækkeligt, hvis de fx har levet et helt liv på førtidspension. De indførte pensionsordninger kompenserer ikke tilstrækkeligt herfor. Dels er de små, dels mister personer med handicap retten til dækning af handicapbetingede merudgifter og til ledsagelse ved overgang til alderspension. Herved bliver vi tvunget til at bruge af pensionsopsparingen til dækning heraf. Aldersbegrænsning i handicapkompenserende ydelser er diskriminerende. Handicappet forsvinder ikke med alderen.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvilke initiativer vil regeringen tage for at fjerne alderskriterier i relation til handicapbetingede merudgifter?
- Hvordan vil regeringen sikre større lighed i pensionsopsparing for personer med handicap, der er henvist til at leve et liv på overførselsindkomst?

Organisationerne anbefaler:

- Fjernelse af aldersgrænsen i relation til handicapkompenserende ydelser.

Artikel 29 – Deltagelse i det politiske og offentlige liv:

Borgere med handicap har, som andre borgere, stemmeret i den kommune, hvor vi bor. For alle andre gælder det, at det er bopælskommunen, der tager stilling til borgerens situation og/eller stiller serviceydelser til rådighed for borgeren. Reglerne om handle-

⁵⁹ <http://ankestyrelsen.dk/artikler/default.asp?page=1625>

⁶⁰ <http://bm.dk/~media/BEM/Files/Dokumenter/Pressemeddelelser/2013/Faktaark%20Mulighed%20for%20at%20sige%20nej%20til%20behandling%20pdf.ashx>

betalings-kommune (beskrevet under Artikel 19) betyder, at mange borgere med handicap får dele af deres sag behandlet i en anden kommune. Borgere med handicap har således ingen demokratisk indflydelse på den kommune, der tager stilling til deres konkrete sag. Det er demotiverende og krænkende i forhold til de berørte borgere med handicap og svækker oplevelsen af at være en ligeberettiget borger i et demokratisk samfund.

Organisationerne anbefaler:

- Ændring af reglerne om handle-betalingskommune, således at det alene er bopælskommunen, der behandler borgerens sag.

29a: Tab af stemmeret

Den danske lovgivning opererer med forskellige grader af værgemål/umyndiggørelse. I henhold til den danske grundlovs § 29, stk. 1, er konsekvensen af fuld umyndiggørelse ensbetydende med tab af stemmeret til folketingsvalg.⁶¹

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Finder regeringen, at det i henhold til den danske grundlov er nødvendigt, at borgere, der er fuldt umyndiggjorte, mister stemmeretten til lokal-, regional- og europaparlamentsvalg samt til folkeafstemninger?

Organisationerne anbefaler:

- Ændring af den danske grundlov, således at den umuliggør tab af stemmeret for danske statsborgere, der har nået valgets alderen. Subsidiært at anbefale regeringen at ændre værgemålslovgivningen, således ingen danske statsborgere, der har nået valgets alderen, kan undergives det ubegrænsede værgemål i form af umyndiggørelse, der medfører tab af stemmeret.

29ai: Tilgængelighed til valgsteder, stemmesedler, vælgermøder og valgmaterialer

Valgstederne er ofte i bygninger, der er utilgængelige for personer med fysisk handicap. Men adgangen til valgstederne er afgørende for, at personer med handicap kan nyde deres politiske rettigheder på lige fod med alle andre. I dag er der mange samfundsskabte barrierer, der vanskeliggør eller umuliggør dette. Om valgsteder er tilgængelige er afhængigt af tilfældigheder og byggeår. For borgere, der har behov for fysisk tilgængelighed, men hører til ved et utilgængeligt valgsted, kan valgtilfornede komme ud med stemmeseddel og transportabel kasse til udfyldte stemmesedler. I denne situation foregår valghandlingen ikke nødvendigvis under så private og ikke-stigmatiserende eller hemmelige former som ønsket.

Organisationerne anbefaler:

- At der bliver udarbejdet en handlingsplan, der på sigt gør alle valgsteder fysisk tilgængelige, herunder forpligter til, at der er tilgængelige stemmebokse ved alle valgsteder. Idet mange valgsteder ligger på folkeskoler, vil tilgængeligheden til og inklusionen i uddannelse samtidig forbedres markant.

Stemmesedler til alle valg er trykt på papir og anfører alene partiernes og kandidaternes navne. Stemmesedlerne er således ikke tilgængelige for personer med syns- og

⁶¹Andersen, Lisbeth Garly, Justesen, Pia og Liisberg, Maria Ventegodt Liisberg, Institut for Menneskerettigheder, 2012: Selvbestemmelse og værgemål i Danmark.

læsehandicap. Ligesom personer med udviklingshæmning også kan være forhindret i selvstændigt at finde deres kandidat.

Organisationerne anbefaler:

- At der bliver udarbejdet en handlingsplan, der på sigt sætter alle borgere i stand til at afgive stemme frit og uafhængigt af andre.
- At indføre mulighed for selvstændig stemmeafgivning (digital afstemning) for personer med syns- og læsehandicap, fx ved indførelse af ny teknologi.
- At give mulighed for, at stemmesedlerne understøtter selvstændig stemmeafgivning fra personer med udviklingshæmning, fx ved at vise partilogoer og billeder af kandidaterne på stemmesedlerne.

Valgmateriale og vælgermøder er ofte hverken tilgængelige eller lette at forstå. Det på trods af, at partierne får tilskud via offentlige midler.

Organisationerne anbefaler:

- At der stilles krav til partierne om at gøre hjemmesider tilgængelige, at udarbejde læs-let-versioner af valgmateriale, og at vælgermøder altid holdes i fysisk tilgængelige lokaler, hvor der er teleslynge. Desuden, at der er mulighed for tegnsprogstolkning.

29aiii: Selvvalgt assistance til stemmeafgivning

Som det fremgår af statsrapporten kan personer, der har behov for assistance ved afgivelse af stemme, fx på grund af synshandicap, læsehandicap eller fysisk handicap af et omfang, der umuliggør, at personen selv kan sætte sit kryds, ifølge den nuværende lovgivning selv vælge en person, der skal give den nødvendige assistance. Derudover skal en valgtilforordnet også være til stede ved stemmeafgivelsen, og det er ikke muligt kun at blive assisteret af den person, man selv har valgt.

Organisationerne understreger, at dette er et udtryk for en unødvendig og menneskeretlig problematisk demokratisk overkontrol.

Organisationerne anbefaler:

- Ændring af valglovene, så personer, der har behov for assistance ved afgivelse af stemme, har fuld ret til kun at blive ledsaget af en person, de selv har udpeget. Der skal stadig være et tilbud om at få assistance fra valgtilforordnede, hvis man ønsker dette. Dette kan også være i tilfælde, hvor den person, der er valgt som assistance, ønsker, at en valgtilforordnet også deltager for at undgå, at der skabes tvivl om den valgte assistances habilitet.

29b: Politisk deltagelse – tilpasning, hjælpemidler, sprog

Deltagelse i politiske aktiviteter i partier og organisationer anses for fritidsbeskæftigelse. Derfor er det ikke altid muligt at få støtte til deltagelse, fx i form af ledsagelse, hjælpemidler, materialer, tolkning m.v. i det nødvendige omfang. Generelt mangler der rimelig tilpasning i forhold til, at politiske aktiviteter bliver tilgængelige for personer med handicap.

Organisationerne anbefaler:

- At lovgivningen præciseres, således at der stilles kompensation til rådighed i samme omfang, som ved erhvervsaktivitet for personer med handicap, der vil deltage i politiske aktiviteter.

29b: Politisk deltagelse – restriktioner

Organisationerne får jævnligt henvendelser fra personer, der af kommunen har fået besked om, at hvis de er i stand til at deltage i frivilligt og/eller ulønnet politisk arbejde som fx opstilling til kommunalbestyrelsen, så er de ikke berettigede til førtidspension eller til fleksjob. Desuden, at hvis personen opnår valg til kommunalbestyrelsen, så vil vedkommende blive frataget førtidspensionen. Herved begrænses mulighederne for at deltage fuldt og effektivt i offentlige anliggender. Ligeledes lider demokratiet skade, fordi de politisk valgte repræsentanter ikke afspejler befolkningen som helhed. Lovgivningen nødvendiggør i indenrigs- og økonomiministerens tolkning ikke en sådan restriktiv praksis.⁶²

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Hvilke skridt vil regeringen tage, således at kommunerne har tilstrækkeligt kendskab til reglerne om førtidspension og fleksjob i relation til frivillig og politisk aktivitet?

Artikel 30 – Deltagelse i kulturlivet, rekreative tilbud, fritidsaktiviteter og idræt:

1(b):Tilgængelighed til public service-stationen DR's udsendelser

Som angivet i statsrapporten er tilgængelighed reguleret i en public-service aftale mellem Kulturministeriet og DR. Aftalen omhandler særlige tilgængelighedstiltag som bl.a. tekstning, tegnsprogstolkning, synstolkning og oplæsning af undertekster. Derudover har TV2 en public service-tilladelse, der stiller krav om bl.a. tekstning.

Tilgængelighedsniveauet for DR bliver bedre og bedre, men der er stadig udfordringer, bl.a. pga. af valg af teknologi eller manglende koordinering med andre områder på tv-området, som bl.a. påvirker muligheden for tegnsprogstolkede udsendelser. Et eksempel er, at kanalen, der distribuerer tegnsprogstolkning, har begrænset sendetidspunktet til mellem kl. 17-21, hvilket skaber udfordringer i forhold til at tegnsprogstolke sene nyhedsudsendelser og programmer af samfundsinteresse og aktuel karakter.

Organisationerne anbefaler:

- At også andre tv-stationer end public service-kanalerne DR og TV2 forpligtes til at sende tilgængelige tv-udsendelser. Ligesom der er behov for forpligtelser til at sikre tekstning og synstolkning af danske film, både når de vises i biografen, og når de udgives på dvd og i andre formater.
- At DR's opfyldelse af sin public-service forpligtelse kommer til at afspejle Konventionens målsætninger, og mere specifikt, at tegnsprogskanalens sendetid udvides.

5a: Støtte til eliteidræt

Den nationale elitesportsorganisation Team Danmark yder økonomisk støtte til danske atleter, som præsterer ved de olympiske og de paralympiske lege. I den forbindelse

⁶² <http://www.ft.dk/samling/20131/spoergsmaal/s222/svar/1084311/1294009.pdf>

<http://www.ft.dk/samling/20131/spoergsmaal/s243/svar/1084310/1294007.pdf>

udbetaler Team Danmark en bonus til atleter, som tager medalje. Praksis har til nu været, at atleter, der tager medaljer ved de olympiske lege, modtager en bonus, der er dobbelt så stor som bonussen til atleter, der tager medalje ved de paralympiske lege.

Organisationerne anbefaler:

- At medaljebonussen til de paralympiske atleter bringes på niveau med medaljebonussen til de olympiske atleter.

5b: Tilgængelighed til idrætsfaciliteter:

Ikke alle idrætsfaciliteter er anvendelige for personer med handicap. Ligeledes er der færre udøvere af handicapspecifikke idrætsgrene. De to forhold betyder tilsammen, at personer med handicap ofte har længere rejseafstand for at deltage i idrætsaktiviteter. Organisering af befordring er ofte en ekstra organisatorisk og økonomisk opgave for ledere i handicapidrætten. Ligeledes er handicapidrætsspecifikt udstyr, faciliteter og ledsagere ofte en ekstra og nødvendig omkostning, som der ikke er dækning for. Derfor har personer med handicap ofte ikke samme muligheder for at deltage i idrætsaktiviteter, som andre borgere.

Organisationerne stiller følgende spørgsmål:

- Vil regeringen finde en finansieringsmodel for handicapidrætten, der giver den enkelte samme lette tilgængelighed til at deltage i idrætsaktiviteter, herunder ved bevilling af sportshjælpemidler, til personer, der ikke har behov for rimelig tilpasning?

Artikel 6-7: Specifikke bestemmelser relateret til drenge, piger og kvinder med handicap

Artikel 6 – Kvinder med handicap:

6(1): Forebyggelse af flerdobbelt diskrimination – arbejdsmarkedet

Ifølge en undersøgelse⁶³ er 52,1 % af mænd med handicap beskæftiget, mens erhvervsfrekvensen kun er 42,6 % for kvinder med handicap.

Der tages ikke højde for køn i indretningen af den rimelige tilpasning og støtten til at få personer med handicap ud på arbejdsmarkedet. Således tilbydes samme tjenester og tilpasning til kvinder og mænd. Kombinationen af køn og handicap tages ikke i betragtning i bekæmpelsen af handicapspecifik stigmatisering og diskrimination.

Organisationerne anbefaler:

- At man overvåger forskellen i erhvervsfrekvensen for kvinder og mænd med handicap.
- At der tages kønsspecifikke initiativer til at sikre, at kvinder med handicap beskæftiges i samme grad som mænd med handicap.

⁶³ Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, SFI, 2010: Køn, handicap og beskæftigelse.

6(1): Kønsrelateret vold

Kvinder og piger med handicap oplever flere former for diskrimination, der står i vejen for sikringen af deres rettigheder og chancer for at få oprejsning, når deres rettigheder krænkes. Grundet sammenfaldet mellem forskelsbehandling pga. køn og handicap, har kvinder og piger med handicap større risiko for at blive udsat for vold, herunder kønsrelateret vold, seksuelt misbrug, vanrøgt, mishandling, chikane og udnyttelse. Det er dokumenteret, at næsten 80 % af kvinder med handicap har været ofre for vold, og de har fire gange større risiko end andre kvinder for at blive udsat for seksuel vold.⁶⁴

Kvinder med handicap, der udsættes for vold i hjemmet, har begrænset adgang til krisecentre, da disse ofte er utilgængelige for kvinder med fysiske handicap.⁶⁵ Desuden udarbejdes og formidles oplysninger om krisecentrene ikke i tilgængelige formater. Information om klagemuligheder er heller ikke tilgængelig for kvinder, der har syns- og hørehandicap eller er udviklingshæmmede. Når mødre med handicap tvinges til at blive i voldelige forhold, går det også hårdt ud over børnenes trivsel.

Desuden er kvinder med handicap, der bliver ofre for vold, mindre tilbøjelige til at indberette det og søge hjælp fra politiet eller andre instanser.

Organisationerne anbefaler:

- At både den generelle og den handicapspecifikke lovgivning forbedres med henblik på at imødegå den større risiko blandt kvinder og piger med handicap for at blive ofre for vold, misbrug og udnyttelse i hjemmet, lokalsamfundet og institutionerne.
- At der tages skridt til at sikre tilgængeligheden af støtten til ofre samt af oplysningen til ofre med handicap, herunder efteruddannelse af politiet og andre instanser.
- At der inden for alle felter – også hvad angår vold – indsamles relevante data om børn og voksne med handicap, herunder kvinder og piger med handicap, således at disaggregerede data og undersøgelsesresultater anvendes til at udvikle politikker og programmer, der fremmer lige muligheder i samfundet.

Artikel 7 – Børn med handicap:

7(1-3): Lige vilkår, tarv og inddragelse

Grundet erhvervsstrukturen i Danmark er børn i pædagogisk dagtilbud i hverdagen. Det er kommunen, der visiterer børn med handicap til specialiserede tilbud. Organisationerne får ofte beretninger fra forældre om børn, der ikke får den fornødne støtte og rimelige

⁶⁴ Europa Parlamentet: Report on the situation of minority women in the European Union [Rapport om situationen for kvinder fra mindretal i EU] (2003/2109(INI)), p 13, citeret i Sekretariatet for FN's højkommissær for menneskerettigheder (OHCHR): Thematic study on the issue of violence against women and girls and disability [Tematisk studie om emnet vold mod kvinder og piger og handicap], A/HRC/20/5, 30. march 2012, afsnit 21.

⁶⁵ Hjemmesiden viser en oversigt over krisecentre. Mange er ikke tilgængelige, og især kvinder med bopæl i det sydlige Jylland skal rejse meget langt for at komme til tilgængelige krisecentre. <http://www.lokk.dk/Faa-hjaelp-her/Oversigt-over-krisecentre/Liste/>

tilpasning i et dagtilbud. Dermed kommer barnets tarv ikke i første række. Mange børn med handicap, særligt helt små børn, giver ganske vist ikke verbalt udtryk for, hvad deres eget ønske er. Men barnets har alligevel et eget og tydeligt ønske om, hvilke forhold det gerne vil have. Forældrene og andre pårørende, der kender barnet, samt professionelle med pædagogisk/psykologisk baggrund, kan godt aflæse barnets ønsker, men der er ikke tradition for at inddrage de mindste børns synspunkter, og barnet får derfor ikke den indflydelse, som det ellers har ret til.

Vi ser en tilsvarende problematik i forhold til grundskole, hjælpemidler og anden støtte, og i forhold til fritidsmuligheder.

Organisationerne anbefaler:

- En forstærket indsats for at inddrage børn med handicap og lytte til deres synspunkter på en måde, så der tages højde for både alder og handicap.

Artikel 31-32: Specifikke forpligtelser

Artikel 31 – Statistik og dataindsamling:

31(1): Indsamling af data:

Der indsamles på nuværende tidspunkt ikke tilstrækkeligt med handicapdata til, at der er viden om, hvordan iværksatte ordninger og programmer virker for personer med handicap. Det gælder både almene initiativer og handicapspecifikke programmer og ordninger. Der er desuden i både offentlige og private institutioner en reel mangel på viden om handicapproblematikken ift. dataindsamling og statistik, som bevirker, at selv institutioner, som har en interesse i indsamling, ikke har de nødvendige kompetencer.

Organisationerne anbefaler:

- At forskning i handicapemner støttes og udvikles ved specifikke programmer og bevillinger – både i Danmark og internationalt.
- At der i det danske udviklingsarbejde er målgruppespecifik statistik og handicapdisaggregerede data for at sikre inklusion i det brede udviklingsarbejde.
- At gennemsigtigheden og den videnskabelige redelighed sikres i udviklingsaktiviteter og forskning.
- At involvere handicapinteresseorganisationer i udviklingen af statistiske metoder eller lignende, som har til formål at oplyse om situationen for personer med handicap i Danmark og internationalt.
- At sikre, at der er en intern kapacitet i relevante ministerier, som har tilstrækkelig viden på handicapområdet til at kunne rådgive og vejlede mainstreamorganisationer om, hvordan de inkluderer handicaphensyn i deres arbejde.

31(2): Omsætte data til handling:

Uden at kende udgangspunktet og forandringer – fremskridt og uforudset negativ indflydelse – for personer med handicap, der berøres af et program, er der ikke tilstrækkelig viden om implementering af Konventionen, hvilket medfører, at implementeringen forsinkes og hæmmes.

31(3): Tilgængelighed til data:

Meget data om handicapemner er utilgængeligt for personer med handicap, idet materialet ligger på utilgængelige hjemmesider og databanker.

Artikel 32 – Internationalt samarbejde:

32(1)a: Inklusion i udviklingsarbejdet

Personer med handicap nævnes som en særlig sårbar gruppe i den danske udviklingsstrategi. Der er dog stadigvæk ikke det fokus på handicapaspektet, der gør udviklingsaktørerne fuldt opmærksomme på deres ansvar over for den sårbarhed og de behov og rettigheder, personer med handicap har. Der er ikke krav om data vedrørende handicap hos de organisationer, der modtager dansk humanitær bistand, og derved ingen sikring af, at personer handicap bliver prioriteret.

Der er desuden begrænset viden, om den måde den danske udviklingsbistand inddrager personer med handicap på. Det betyder, at der generelt i den danske udviklingssektor ikke er opmærksomhed på handicap-problemstillinger og løsninger, som bør tages med i overvejelserne omkring udviklingsindsatser.

De danske udviklingsprioriteter inkluderer ikke et særskilt budget forbeholdt handicap, og det er derfor ikke gennemslagskraftigt, hvad der gøres for netop denne gruppe. Den nye rammeaftale med de danske handicaporganisationer er et godt initiativ for at promovere personer med handicaps specielle behov og ønsker – der er dog en risiko for, at de øvrige danske bistandsorganisationer anser dette som tilstrækkeligt for at følge Konventionens anvisninger, og derfor ikke selv sørger for at inkludere handicap i deres almindelige programmer.

Organisationerne anbefaler:

- At det sikres, at alle mainstream-organisationer (både civilsamfundsorganisationer, inter-/nationale organisationer og nationale regeringer), der modtager finansiering fra Danmark, forpligtes af retningslinjer for, hvordan personer med handicap inkluderes i mainstream-projekter.
- At det sikres, at der er tilstrækkelige midler i udviklingsbistanden til, at personer med handicap og deres interesseorganisationer har mulighed for at deltage på linje med den øvrige befolkning.
- At Konventionens forpligtelser er fuldt inkluderet i strategier, politikker, retningslinjer, monitorering og afrapportering over dansk udviklingspolitik. Samt, at der udvikles standarder og indikatorer, der holder modtagere af dansk udviklingsbistand ansvarlige for inklusionen af personer med handicap.
- At der frem mod en fuld integration af handicap i alle danske udviklingsindsatser, udvikles specifikke programmer rettet mod personer med handicap, specielt inden for følgende: Fattigdomsbekæmpelse, undervisning, beskæftigelse, sundhed, forebyggelse og rehabilitering, samt et sektorprogram rettet mod de særlige behov, personer med handicap generelt har for udviklingsbistand.
- At handicap prioriteres som nyt tema for den forskning, der udføres via den danske udviklingsbistand, samt sikre, at Danida har et tilstrækkeligt kendskab til personer med handicaps behov i forbindelse med udviklingsbistand.
- At der udarbejdes retningslinjer for bedømmelse af håndteringen af handicaphensyn i forbindelse med evalueringen af indsatserne, herunder at sikre, at der er intern kapacitet i Danida med tilstrækkelig med viden på

handicapområdet til at kunne råde og vejlede mainstream-organisationer, når de inkluderer handicapensyn i deres arbejde.

- Danida arbejder med tværgående hensyn vedrørende kvinder, fattigdomsbekæmpelse og miljø. Personer med handicap bør også gøres til et generelt tværgående hensyn i alle dele af dansk udviklingsbistand.

Supplerende rapport afsnit: MBF Meginfelag teirra brekaðu í Føroyum

Grundet begrænset plads, fremsendes en strengt prioriteret redegørelse for nogle af de områder, hvor det Færøske Løgting ikke har taget tilstrækkelige initiativer for fuldt ud at overholde de forpligtelser, som Løgtinget har påtaget sig som følge af ratifikationen af FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap.

Der har ikke været muligt med en udførlig gennemgang af alle konventionens artikler.

FN's konvention om rettigheder for personer med handicap, blev ratificeret af Føroya Løgting 13. Mai 2009.

I forbindelse med udarbejdelsen af denne rapport, er de 23 medlemsorganisationer i MBF og Teknsprogstolketjenesten inddraget.

Det færøske samfund

Er bygget op i regering og kommuner. Regeringen har ansvaret for de fleste udgifter relateret til uddannelse, sundhed, sociale ydelser, ældrepleje og pensioner.

Færøerne er et meget lille samfund, med kun 48.000 indbyggere. Vedrørende Folkeskolen, har kommunerne ansvaret for bygningerne, mens Undervisningsministeriet har ansvaret for undervisningen og alt som har med undervisningen at gøre.

Artikel 4 – Generelle forpligtelser

4 a og b

Organisationernes bemærkninger

Regeringen giver ganske vist udtryk for, at vi har en handicappolitik som bygger på principper om kompensation, sektoransvar, solidaritet og ligebehandling. Hver sektor har ansvar for tilbud til personer med handicap, men der er ikke etableret noget tværsektorielt samarbejde, der er heller ikke nogen sammenhængende handicappolitik på tværs af områderne.

Der er ingen koordinering mellem sektorerne. Desuden bliver bidragene uden sammenhæng, og derfor bliver der en fragmentering i indsatsen, som borgere med handicap oplever som kassetænkning, mangel på sammenhæng, mangel på kvalitet og ventetid. På den måde kommer indsatsen reelt aldrig så tæt på målet, at personer med handicap bliver ligestillet med andre.

De rapporterende organisationer opfordrer komiteen, at anbefale regeringen at implementere en handicappolitik, der fokuserer på sammenhænge og har særligt fokus på overgange mellem sektorer.

Artikel 5 – Lighed og ikke diskrimination

5 1-3

Organisationernes bemærkninger

Regeringens rapport nævner, at Socialministeren nedsatte et handicapråd i 2002, hvis opgave er at rådgive myndighederne og sætte fokus på handicappolitiske temaer o.l. Selvom rådet gentagne gange har påvist omstændigheder, hvor personer med handicap bliver diskrimineret, har regeringen ingen pligt til at følge handicaprådets anbefalinger.

Regeringens henviser til lov om forbud mod diskrimination på arbejdsmarkedet, men der er ingen lovgivning, der sikrer mod diskrimination i samfundets andre sektorer.

De rapporterende organisationer opfordrer Komiteen til at anbefale regeringen at vedtage et forbud mod diskrimination grundet handicap i alle samfundets sektorer.

Artikel 9 – Tilgængelighed

9 1. a og b

Organisationernes bemærkninger

Regeringen henviser til Bekendtgørelse nr. 149 fra 3. december 2009 om tilgængelighed. Reglerne stiller krav til bygninger, der huser offentlige tjenester og til bygninger, som huser restauranter, butikker, og kontorer, hvis arbejdsområde er rettet mod forvaltning og specialtjenester. Bekendtgørelsen indeholder dog ingen form for konsekvenser ved overtrædelse.

De rapporterende organisationer opfordrer komiteen at anbefale regeringen, at indføre sanktioner for overtrædelse af tilgængelighedsbekendtgørelsen.

Artikel 19 – Retten til et selvstændigt liv og til at være inkluderet i samfundet

19 a, b, c

Organisationernes bemærkninger:

På Færøerne er det kun i meget få tilfælde muligt for personer med handicap, at vælge hvor og med hvem de vil bo. Ventetiden på at få egnet bolig er mange år og serviceniveauet i ventetiden kan være meget lavt. Et andet kritikpunkt er tjenesten der bliver ydet i Serviceboligen. Denne service bliver kun i meget ringe grad styret af borgeren selv.

Der er ingen lov eller bekendtgørelse som sikrer mennesker med handicap, når der er strejke. Det sker, at mennesker med handicap, der bor i serviceboliger, må flytte fra deres eget hjem og hjem til familie, eller større enheder, når der er strejke.

De rapporterende organisationer opfordrer komiteen til at anbefale regeringen, at etablere tidssvarende boliger over hele landet og sikre mennesker med handicap sådan, at de får

den hjælp de har brug for under strejker, så de ikke tvinges at flytte fra deres eget hjem. Desuden at skabe rammer for en mere borgerstyret støtte.

Artikel 21 – Ytrings- og meningsfrihed samt adgang til information

a, b og e

Organisationernes bemærkninger:

Ifølge FN's konventionen, skal deltagerstaterne træffe alle passende foranstaltninger til at sikre, at personer med handicap har ytrings – og meningsfrihed samt adgang til information.

På Færøerne kan mennesker som har nedsat hørelse, ikke følge med i hverdagen, eller høre nyheder i TV eller radio. Der er ingen ordning med skrivetolk og man bruger ikke undertekster i forbindelse med tv - nyhederne. Mennesker som er døve og har brug for tegnsprogstolk får altid gamle nyheder, da tegnsprogsnyheder sendes med en dags forsinkelse.

De rapporterende organisationer mener, at det er diskrimination at mennesker som er døve, ikke kan få tolket tv – nyhederne før dagen efter de er sendt.

Mennesker som er udviklingshæmmede, kan heller ikke følge med i hverdagen og i nyhedsstof, da der mangler tilgængelige kommunikationsmidler for denne gruppe mennesker.

De rapporterende organisationer opfordrer komiteen til at anbefale regeringen at sikre alle adgang til information, herunder radio-og tv-udsendelser på den landsdækkende kanal. Det betyder, at informationerne skal tilrettelægges efter en bred vifte af metoder, der tilgodeser personer med handicap, uanset hvilken funktionsnedsættelse, der er tale om.

Artikel 24 – Uddannelse

1. a, b, c, og 2. a, b, c, d, e og 3. a, b, c, og 4 -5

Organisationernes bemærkninger

Regeringen giver udtryk for, at Kulturministeriet har en bekendtgørelse vedrørende undervisning i og på tegnsprog og at børn og unge, der har tegnsprog som første sprog, har ret til tegnsprogstolk igennem hele uddannelsesforløbet. Man giver også udtryk for, at der er bevilget penge på Finansloven til lydbøger for mennesker, som er blinde.

Regeringen giver desuden udtryk for, at personer med handicap har ret til undervisning på lige vilkår med andre og at det er blevet praktiseret på alle niveauer siden vedtagelsen af Salamanca-erklæringen og visionen om en skole for alle. Regeringen henviser til folkeskoleloven.

Inklusionsprocessen fungerer ikke godt nok. Børn med autisme-spektrum forstyrrelser, børn som er udviklingshæmmede eller børn som er hørehæmmede, oplever i mange tilfælde, at blive ekskluderet fra folkeskolen.

For børn som er udviklingshæmmede og børn med autisme-spektrum-forstyrrelser, virker det snarere som om skolerne prøver at normalisere dem, end at de arbejder på at gøre fællesskabet inkluderende. Når det ikke lykkes for disse elever at følge med i pensum, bliver de henvist til specialskole, eller en specialstue, som er på skolen. For unge med autisme-spektrum-forstyrrelser er der meget få kvalitets skoletilbud.

De rapporterende organisationer opfordrer komiteen til på det kraftigste at anbefale regeringen, at ændre lov om folkeskolen, så loven sætter rammen for inklusion af elever med særlige behov i den almindelige undervisning og tilpasser klagereglerne til en inkluderende folkeskole.

De rapporterende organisationer påpeger behov for efter- og videreuddannelse af lærere, så de får den nødvendige viden om, hvordan børn med handicap kan inkluderes.

Efter folkeskolen er der ingen reelle skoletilbud for unge som er udviklingshæmmede. Unge som er døve har kun mulighed for at få videregående uddannelse i de tilfælde, hvor regeringen kan give støtte til, at man kan ansætte en tegnsprogstolk. I mange tilfælde må døve studenter vente 1 til 2 år på at få muligheder for videregående uddannelse.⁶⁶

På grund af mangel på kvalitets skoletilbud til børn med autisme-spektrum-forstyrrelser, udviklingshæmning og døve børn, vælger nogle familier at flytte til Danmark, hvor de kan få bedre skole tilbud til deres børn.⁶⁷

De rapporterende organisationer opfordrer komiteen til at anbefale regeringen, at etablere uddannelses - muligheder for unge med autisme-spektrum-forstyrrelser, døvhed, og for unge som er udviklingshæmmede.

Artikel 25 – Sundhed

1. a og b

Organisationernes bemærkninger

Regeringen giver udtryk for, at der generelt fokuseres på at nedbringe ventetiderne indenfor sundhedsvæsenet. Der er en ventetid på 1 1/2 til 2 år, at blive diagnosticeret.⁶⁸ Indenfor børnepsykiatrien.

Personer med autisme-spektrum-forstyrrelse og personer som er udviklingshæmmede, oplever, at hjælp og tilpasning er afhængigt af, om man er diagnosticeret.

De rapporterende organisationer opfordrer komiteen til at anbefale regeringen at finde løsninger således, at det ikke er diagnosen, som er afgørende for hvilken hjælp man kan få. De rapporterende organisationer opfordrer også komiteen til at anbefale, at regeringen finder løsninger der nedsætter ventetiden på at blive diagnosticeret.

⁶⁶ Oplysninger fra Tegnsprogstolketjenesten på Færøerne.

⁶⁷ Oplysninger som MBF har fået i forbindelse med, artikler i MBF bladet, samt samtaler med familier, som er flyttet til Danmark.

⁶⁸ Oplysninger fra Psykiatrien.

Artikel 26 – Habilitering og rehabilitering

1. a

Organisationernes bemærkninger

Regeringen giver udtryk for, at man har taget initiativ til, at starte en tværfaglig rehabiliteringstjeneste på det sociale område. Der er ingen Service lov ej heller nogen lov om habilitering og rehabilitering på Færøerne. For mennesker som har handicap, er disse tjenester vigtige faktorer, som skal understøtte borgeren i at klare sig selv og til at genvinde nogle af de funktioner, borgeren har mistet. Hvis der ikke er nogen lov på området, som sikrer en minimums tjeneste, bliver tjenesten i mange tilfælde meget tilfældig og afhængig af, hvor man bor i landet.

De rapporterende organisationer anbefaler på det kraftigste komiteen at anbefale regeringen, at lovgive på området, således, at ydelser til mennesker med handicap, bliver iværksat på det tidligst mulige stadium og baseres på en tværfaglig bedømmelse og bliver mere borger-styret.

Artikel 27 – Arbejde og beskæftigelse

1. a, b og c

Organisationernes bemærkninger

Regeringen henviser til lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet på grund af handicap.

Det er meget svært at få regeringen til at godkende, den rest arbejdsevne som mennesker med handicap har, på lige fod med almindelig arbejdsevne.⁶⁹ Desuden er det meget svært at få regeringen til at sikre mennesker med handicap arbejdsmuligheder, sådan, at de økonomisk kan klare sig på lige fod med andre.

De rapporterende organisationer anbefaler komiteen på det kraftigste, at anbefale regeringen til at skabe arbejdsmuligheder for mennesker med handicap i den offentlige og private sektor sådan, at de økonomisk kan klare sig.

Artikel 29 – Deltagelse i det politiske og offentlige liv

a, i

Organisationernes bemærkninger

Regeringen henviser til Lagtingslov nr. 49 fra 20. juli 1978 om valg til parlamentet, art. 26, handler om tilgængelighed til valgstedet.

⁶⁹ MBF's arbejde i forbindelse med forandring af dagpengelovgivning 2012.

Vælgere som er udviklingshæmmede, har svagt talesprog, mangelfuld læsevne og blinde, har ikke store muligheder for at give deres stemme selvstændigt. Stemmesedlerne er kun på almindeligt skriftsprog. Det vil understøtte selvstændig stemmeafgivelse for disse mennesker, hvis stemmesedlen havde billede af kandidaterne, og hvis man kunne bruge digitale stemmesedler.

Rapporteringsorganisationerne opfordrer komiteen til at anbefale regeringen at bruge stemmesedler med billeder af kandidaterne og digitale stemmesedler, således at også vælgere som er udviklingshæmmede og blinde, selvstændigt kan afgive deres stemme.

Artikel 30 – Deltagelse i kulturlivet, rekreative tilbud og idræt

stk. 1. a, b, c.

Organisationernes bemærkninger

Tilgængelighed til public-service stationen KVF's udsendelser er som angivet i regeringens rapport reguleret i en public - service aftale, som skal sikre at nyheder tegnsprogtolkes, og udsendelser, som har stor interesse og betydning i samfundet, skal undertekstes og/-eller tegnsprogtolkes.

Mennesker som er døve, kan i mange tilfælde ikke følge med hvis et program kun bliver tekstet og mennesker som har nedsat hørelse, har i meget få tilfælde lært

tegnprog, så man kan ikke afhjælpe disse to funktionsnedsættelser med samme metode.

De rapporterende organisationer anbefaler, at man finder en løsning således, at både mennesker som er døve og mennesker som har nedsat hørelse kan få adgang til alle de udsendelser, som KVF sender.

Der er stor mangel på kommunikationsmidler som vil gøre, at udviklingshæmmede får tilgængelighed til public-service stationen KVF's udsendelser. Da denne gruppe er ret stor, er det samtidig en stor del af den færøske befolkning som er afskåret fra muligheden for adgang til offentlige public-service udsendelserne.

De rapporterende organisationer opfordrer komiteen til at anbefale regeringen, at tage ansvar for, at mennesker som er udviklingshæmmede kan få adgang i en tilgængelig form når det gælder fjernsynsprogrammer, film, teater og andre kulturaktiviteter.

Mennesker som har handicap og som har brug for en ledsager, for at kunne deltage i arrangementer, har svært ved at få råd til at deltage, da personen med handicap skal betale entré for sig selv og for hjælperen, det samme er gældende vedrørende betaling for transport.

De rapporterende organisationer opfordrer komiteen til at anbefale regeringen, at etablere ordninger således, at personer som har handicap, og som har brug for ledsager, kun skal betale for adgang for en person.

Artikel 33 – National gennemførelse og overvågning

Organisationernes bemærkninger

Der er ingen samlet plan for handicappolitikken og implementering af den. Da FN's konvention om rettigheder for personer med handicap blev ratificeret på Færøerne i 2009, var det Udenrigsministeren som havde ansvaret for implementeringen af konventionen i det færøske samfund. For nogle år siden, blev Udenrigsministeriet nedlagt, og sidenhen har ingen minister haft ansvaret for at implementere konventionen.

De rapporterende organisationer opfordrer komiteen til, at anbefale regeringen, at udarbejde en plan for implementeringen af konventionen i det Færøske Samfund, og at delegere det overordnede ansvar for implementeringen til et koordinerende ministerium.

Organisationerne bag rapporten:

ADHD-foreningen

ADHD-foreningens formål er at skabe forbedringer for mennesker med ADHD og deres pårørende. Foreningen har knap 7000 medlemmer, men arbejder for alle med ADHD inde på livet. En vigtig del af ADHD-foreningens arbejde er at sprede viden og information om ADHD, både til offentligheden, fagpersoner samt mennesker med ADHD og deres familier.

Astma-Allergi Danmark

Astma-Allergi Danmark arbejder for, at alle berørt af astma, allergi, høfeber og eksem får en bedre hverdag. Vores arbejde består bl.a. i at rådgive og informere, måle pollen, følge forskningen og skabe debat. Vi arbejder også på at styrke forebyggelsen. I dag er omkring 1,5 millioner danskere berørt af astma, allergi eller anden overfølsomhedssygdom, og tallet er stigende.

Danmarks Bløderforening

Danmarks Bløderforening er en frivillig baseret forening, som varetager blødernes interesser og taler deres sag i offentligheden og over for myndigheder. Foreningen har ca. 650 medlemmer med hæmofili, von Willebrands sygdom, ITP og andre sjældne blod- og blødersygdomme.

Cystisk Fibrose Foreningen

Cystisk Fibrose Foreningen er patientforening for Danmarks ca. 470 patienter med den arvelige og livstruende sygdom cystisk fibrose. Foreningens formål er at støtte de sygdomsramte patienter og deres familier, at støtte forskning og udbrede kendskabet til sygdommen. CF-Foreningen er en demokratisk forening med ca. 1200 medlemmer og bidragydere. Vi har sekretariat i København, og er repræsenteret i hele landet gennem lokalafdelinger i de 5 regioner.

Danmarks Psoriasis Forening

Danmarks Psoriasis Forening er en humanitær forening med ca. 5000 medlemmer. Danmarks Psoriasis Forening har som hovedformål at udbrede kendskabet til psoriasis og psoriasisigt samt at støtte patienter og pårørende.

Dansk Blindesamfund

Dansk Blindesamfund er en uafhængig privat forening, opbygget og ledet af mennesker, der er blinde eller stærkt svagsynede. Foreningens formål er at varetage blinde og stærkt svagsynedes interesser for herigennem at sikre ligestilling med andre borgere i samfundet samt mulighed for selvbestemmelse over eget liv og egen tilværelse. Vi udgør et landsdækkende fællesskab, hvor vi inspirerer og støtter hinanden. Vi støtter endvidere aktivt blinde og stærkt svagsynede i udviklingslandene.

Dansk Epilepsiforening

Dansk Epilepsiforening er en frivillig patientforening, der siden 1962 har arbejdet for at sikre mennesker med epilepsi den bedst mulige behandling og en bedre hverdag for både dem og deres familier. Foreningen tilbyder bl.a. service og arrangementer i form af rådgivning, kurser, oplysning og sommerlejre.

Dansk Fibromyalgi-Forening

Dansk Fibromyalgi-Forening er en patientforening for mennesker, som er ramt af fibromyalgi. Foreningen kæmper for, at mennesker med kroniske smerter får bedre og flere behandlingstilbud, ligesom der bruges mange kræfter på at rådgive de ramte og give dem mulighed for at opnå et så aktivt og tilfredsstillende liv som muligt – trods kroniske smerter.

Dansk Handicap Forbund

Dansk Handicap Forbund, der blev stiftet i 1925, er en politisk organisation med 8.000 medlemmer – primært for mennesker med en fysisk funktionsnedsættelse. Vores politiske mål er at sikre lige muligheder for mennesker med handicap i alle aspekter af livet. Over hele landet arbejder 300 tillidsvalgte med socialpolitik, arbejdsmarkedspolitik og tilgængelighedspolitik. Derudover har vi fire specialkredse (RYK – rygmarvsskadede i Danmark, Amputationskredsen, Ungdomskredsen og Forældre-kredsen), fem regioner og 50 lokalafdelinger. Vi tilbyder vores medlemmer rådgivning og støtte, når de oplever udfordringer i samarbejdet det offentlige, og vi faciliterer sociale aktiviteter og netværksdannelse. Derudover tilbyder vi omfattende information, blandt andet fem forskellige magasiner, en omfattende hjemmeside og et intranet for tillidsvalgte.

Dansk Handicap Idræts-Forbund

Dansk Handicap Idræts-Forbund er et specialforbund under Danmarks Idrætsforbund (DIF). DHIF har ca. 400 medlemsforeninger med tilsammen ca. 13.600 medlemmer (2013). DHIF's medlemsforeninger tilbyder aktiviteter inden for mere end 30 idrætsgrene for medlemmer med alle slags handicap – herunder fysiske handicap, synshandicap og udviklingshandicap. Forbundets konsulenter støtter medlemsklubbernes arbejde, og DHIF varetager desuden aktiviteter på både bredde- og eliteniveau, udvikling af idrætter, udbud af kurser, udbredelse af kendskabet til handicapidrætten gennem pressen m.v.

Dansk Landsforening for Laryngectomerede

Forening for personer med funktionsnedsættelse efter operation eller stråleterapi i mund- og halsområdet

Danske Døves Landsforbund

DDL arbejder for at sikre døve bedre levevilkår i samfundet samt kæmper for ligestilling mellem døve og hørende inden for uddannelse, arbejde og tilgængelighed. Drivkraften i vores arbejde er en overbevisning om, at døve har krav på de samme muligheder og rettigheder som hørende i Danmark. DDL har 3.000 medlemmer.

Danske Handicaporganisationer

Danske Handicaporganisationer (DH) har 32 medlemsorganisationer med tilsammen over 320.000 medlemmer og dækker alle typer handicap. DH beskæftiger sig med handicappolitik i alle samfundets sektorer. Medlemsorganisationerne sætter kursen gennem principprogram, strategiplan og handlingsplan.

Diabetesforeningen

Diabetesforeningen virker for

- At forbedre livskvaliteten for mennesker med diabetes.
- At øje helbredsmulighederne for diabetes.
- At forebygge diabetes og dens følgesygdomme.

Antallet af danskere med diabetes er næsten fordoblet på ti år. Ca. 307.000 danskere havde diabetes ved udgangen af 2011. Diabetesforeningens aktiviteter omfatter rådgivning og information, interessevaretagelse over for myndigheder og beslutningstagere samt forskning og støtte til forskning. Foreningen er landsdækkende med lokalforeninger i alle landets kommuner og ca. 900 frivillige til at bakke op om arbejdet.

Dokumentations- og Rådgivningscentret om Racediskrimination

DRC er en selvejende uafhængig institution, som med udgangspunkt i menneskerettighedskonventionerne, arbejder mod racediskrimination. DRC kortlægger racediskrimination og giver råd, vejledning samt juridisk bistand til personer, der har været udsat for racediskrimination, eller som har været vidner hertil.

Foreningen Danske Døvblinde

Foreningen Danske DøvBlinde (FDDB) er en brugerstyret interesseorganisation, der arbejder for bedre forhold for døvblinde og synshørehæmmede i alle livets forhold. Vi arbejder for mindre isolation for døvblinde, bedre tilgængelighed både fysisk og digitalt, mere ligestilling og bedre muligheder for at deltage på lige fod med andre i samfundet.

Gigtforeningen

Gigtforeningen er en privat sygdomsbekæmpende organisation. Gennem patientstøtte, oplysning og betydelige bidrag til forskningen kæmper vi for, at mennesker med gigt kan leve et godt og aktivt liv uden smerter og begrænsninger.

Hjernesagen

Hjernesagen er en privat, landsdækkende forening for mennesker med følger efter apopleksi eller anden form for hjerneskade og deres pårørende. Foreningen arbejder bl.a. for at forebygge blodprop eller blødning i hjernen og andre hjerneskader, at sikre den bedst mulige behandling og rehabilitering til ramte, og at sikre ramte og pårørende støtte til at leve livet på de nye præmisser.

Hjerneskadeforeningen

Hjerneskadeforeningen er en landsdækkende, uafhængig, brugerstyret interesseorganisation, der arbejder for hjerneskaderamte familier.

Høreforeningen

Høreforeningen arbejder for at forbedre livsvilkårene for mennesker med lyd- og høreproblemer, så disse kan kommunikere på lige vilkår med andre mennesker i samfundet. Høreforeningen arbejder blandt andet for en bedre høreomsorg, øget tilgængelighed samt forebyggelse af støj.

Landsforeningen af fleks- og skånejobbere

LAFS arbejder for at støtte og forbedre vilkårene for alle fleksjobbere, for førtidspensionister i job med løntilskud samt andre hvor arbejdsevnen er truet.

Landsforeningen Af nuværende og tidligere Psykiatribrugere

LAP er en landsforening, hvor nuværende og tidligere psykiatribrugere støtter hinanden, tager fælles initiativer, formulerer en politik og stiller krav vedrørende vore egne interesser. Foreningens formål er bl.a. at: Sikre indflydelse på beslutninger, der træffes lokalt, nationalt og internationalt. Fremme den enkeltes ret til selv at bestemme over og tage ansvar for eget liv. Bekæmpe enhver form for diskrimination og forskelsbehandling.

Arbejde for at mennesker med psykosociale handicap sikres lige muligheder med andre borgere for uddannelse, arbejde, aktivitet og deltagelse.

Landsforeningen Autisme

Landsforeningen Autisme arbejder for at forbedre forholdene for mennesker med autisme og deres pårørende samt for at udbrede kendskabet til autisme i Danmark såvel som i resten af verden.

Landsforeningen LEV

Landsforeningen LEV er interesseorganisationen for mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende. Foreningen blev dannet i 1952, og har i dag ca. 15.000 medlemmer inklusiv medlemmerne i de 17 mindre foreninger, som er tilsluttet LEV. LEV har lokalforeninger i ca. 2/3 af landets kommuner, og er desuden repræsenteret i mange af de kommunale handicapråd.

Landsforeningen SIND

Landsforeningen SINDs formål er at skabe forståelse og tolerance for sindslidende og deres pårørende. SIND arbejder for trivsel, forebyggelse og rehabilitering.

LungePatient.dk

LungePatient.dk er en patientforening, der har til formål at hjælpe lungehandicappede. Samtidig lægger vi stor vægt på at forebygge, at flere mennesker rammes af en lungesygdom.

MBF (Meginfelag teirra brekaðu í Føroyum)

MBF, Meginfelag teirra brekaðu í Føroyum er en paraplyorganisation, som er stiftet 24. oktober 1981. De 23 medlemsorganisationer i MBF har tilsammen over 4.000 medlemmer. MBF yder ikke rådgivning eller støtte til den enkelte borger – det gør den relevante medlemsorganisation. MBF beskæftiger sig med handicappolitik, der dækker alle sektorer af samfundet.

Muskelsvindfonden

Muskelsvindfonden er en landsdækkende medlemsorganisation, der arbejder for, at mennesker med muskelsvind kan leve et aktivt liv og deltage i samfundet, som de ønsker. Mangfoldighed og forskellighed er en stor styrke for samfundet. Derfor er det Muskelsvindfondens vision at være med til at skabe plads til forskelle.

Nyreforeningen

Nyreforeningen varetager interesserne for mennesker med nyre- og urinvejssygdomme samt pårørende og donorer. Organisationen blev stiftet i 1975 og har 5.500 medlemmer. Vi arbejder for at udbrede kendskabet til nyre- og urinvejssygdomme og forbedre patientvilkår og behandlingsmuligheder.

Ordblinde/Dysleksiforeningen i Danmark

Ordblinde/Dysleksiforeningen i Danmark blev stiftet den 18. marts 1943. Foreningens formål er at varetage interesser for mennesker med ordblindhed/dysleksi over for myndigheder og offentligheden. Foreningen skal arbejde for en generel anerkendelse af ordblindhed/dysleksi og udbrede kendskabet til vilkår og muligheder for mennesker med ordblindhed/dysleksi.

Osteoporoseforeningen

Osteoporoseforeningen arbejder for forebyggelse af knogleskørhed og følgerne heraf, således at flest muligt bevarer trivsel og førlighed livet igennem. Dette gøres bl.a. ved at

- udbrede kendskabet til knogleskørhed,
- udbrede kendskabet til forebyggelse og behandling af sygdommen bl.a. gennem oplysning om motion og sund levevis,
- yde støtte til personer med knogleskørhed,
- støtte forskning i knogleskørhed.

Parkinsonforeningen

Parkinsonforeningen er en patientforening, der arbejder aktivt for at sikre parkinsonramte og deres pårørende bedre livsvilkår. I Danmark er ca. 7000 mennesker ramt af Parkinsons sygdom og Parkinsonforeningen er den eneste organisation, der samlet varetager parkinsonfamiliernes interesser over for myndigheder, samarbejdspartnere og andre.

PTU

PTU, Landsforeningen af Polio-, Trafik- og Ulykkesskadede, er en landsdækkende forening, der arbejder for at skabe ligeværdige vilkår og øget livskvalitet for de over 100.000 danskere, som har alvorlige skader efter en ulykke eller sygdom.

Sammenslutningen af Unge med Handicap

Vi er en politisk paraplyorganisation for og af unge med handicap. Vi arbejder for et samfund, hvor funktionsnedsættelser ikke bliver handicap. Det gør vi ved at:

- lave interessepolitisk arbejde,
- gennemføre store sociale udviklingsprojekter,
- uddanne og kompetenceudvikle unge med handicap,
- styrke organisationer for unge med handicap.

Scleroseforeningen

Scleroseforeningen støttes af omkring 65.000 medlemmer og bidragydere. Vi favner bredt inden for områderne forskning, oplysning og patientstøtte. Vi har sekretariat i Valby, men er landsdækkende med 51 lokalafdelinger fordelt over hele landet samt Færøerne. Vi er en demokratisk forening, med lokalt valgsystem og omkring 1000 frivillige, der har valgt at være aktive i arbejdet for de ca. 12.500 mennesker, der lider af sclerose i Danmark.

Sjældne Diagnoser

Sjældne Diagnoser er paraplyorganisation for 48 små frivillige foreninger for borgere med relation til sjældne sygdomme og handicap. Sjældne Diagnosers vigtigste opgaver er at varetage alle sjældne borgeres interesser. At skabe og formidle ny viden om at leve med sjældne sygdomme og handicap. At være platform for medlemsforeningerne og for sjældne borgere uden en forening til rådighed, herunder at skabe rammer for erfaringsudveksling.

Spastikerforeningen

Spastikerforeningen er en landsdækkende handicappolitisk interesseorganisation, som arbejder for, at mennesker med cerebral parese (spastisk lammelse) får mulighed for at leve et spændende og udfordrende liv på egne præmisser.

Stammeforeningen i Danmark

Stammeforeningens medlemmer er mennesker, der stammer, pårørende til børn, der stammer, fagfolk samt andre, der interesserer sig for stammen. FSD er en demokratisk forening, der har som formål at:

- Udbrede kendskabet til stammen og stammeres vilkår.
- Oplyse og rådgive om stammens årsager, forebyggelse og behandling.
- Støtte forskning i stammen og stammebehandling.
- Sikre behandlingsmulighederne.
- Varetage stammeres interesser på enhver måde.

I sidste ende skal formålene tjene til at opnå en verden, der forstår stammen, og hvor mennesker, der stammer, er fuldt inkluderede og sikret fuld deltagelse. For at opfylde foreningens formål er FSD engageret i en bred palet af aktiviteter for børn, unge og voksne, herunder fagfolk på området, i Danmark. Desuden er foreningen involveret i internationalt arbejde på nordisk, europæisk og verdensplan og i ulandsarbejde.

Stomiforeningen COPA

Stomiforeningen COPA blev stiftet i 1951 og er verdens ældste patientforening for stomiopererede. Foreningens formål er at varetage interesser for stomi/reservoieropererede, samt personer med sygdomme, der kan føre til anlæggelse af stomi/reservoir.

December 2013
Sag 14-2011-790 – Dok. 137319 SIH/kft